

Euroopan unionin virallinen lehti

L 17

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

54. vuosikerta

20. tammikuuta 2011

Sisältö

IV *EY-sopimuksen, EU-sopimuksen ja Euratom-sopimuksen nojalla ennen 1. joulukuuta 2009 annetut säädökset*

- ★ EFTAn valvontaviranomaisen päätös N:o 28/09/KOL, tehty 29 päivänä tammikuuta 2009, valtiontukea koskevien menettelysääntöjen ja aineellisten sääntöjen muuttamisesta 68. kerran lisäämällä niihin kolme uutta lukua valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin, rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaamisesta välttämättömään vähimmäismäärään ja suoja toimista kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi, sekä tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä 1

Hinta: 3 EUR

FI

Säädökset, joiden otsikot on painettu lihalla kirjasintyypillä, ovat maatalouspolitiikan alaan kuuluvia juoksevien asioiden hoitoon liittyviä säädöksiä, joiden voimassaoloaika on yleensä rajoitettu.

Kaikkien muiden säädösten otsikot on painettu lihavalla kirjasintyypillä ja merkitty tähdellä.

IV

(EY-sopimuksen, EU-sopimuksen ja Euratom-sopimuksen nojalla ennen 1. joulukuuta 2009 annetut säädökset)

EFTAn VALVONTAVIRANOMAISEN PÄÄTÖS

N:o 28/09/KOL,

tehty 29 päivänä tammikuuta 2009,

valtioneuvoston päätös valvontaviranomaisen toimintajärjestyksen muuttamisesta 68. kerran lisäamella niihin kolme uutta lukua valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin, rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaamisesta välttämättömään vähimmäismäärään ja suojaustoimista kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi, sekä tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä

EFTAn VALVONTAVIRANOMAINEN ⁽¹⁾, joka

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ⁽²⁾ ja erityisesti sen 61–63 artiklan sekä pöytäkirjan 26,

ottaa huomioon EFTA-valtioiden sopimuksen valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta ⁽³⁾ ja erityisesti sen 24 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

varmistaa valvonta- ja tuomioistuin sopimuksen 24 artiklan nojalla ETA-sopimuksen valtiontukea koskevien määräysten soveltamisen,

katsoo, että valvonta- ja tuomioistuin sopimuksen 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla valvontaviranomaisen on annettava ilmoituksia tai suuntaviivoja asioista, joita ETA-sopimus koskee, jos kyseisessä sopimuksessa tai valvonta- ja tuomioistuin sopimuksessa nimenomaisesti näin määrätään tai jos valvontaviranomainen pitää sitä tarpeellisena,

palauttaa mieleen valtiontukea koskevat menettelysäännöt ja aineelliset säännöt, jotka se hyväksyi 19 päivänä tammikuuta 1994 ⁽⁴⁾,

katsoo, että Euroopan komissio ⁽⁵⁾ antoi 13 päivänä lokakuuta 2008 tiedonannon "Valtiontukisääntöjen soveltaminen maa-

ilmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin" ⁽⁶⁾,

katsoo, että komissio antoi 5 päivänä joulukuuta 2008 tiedonannon "Rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistaminen tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojaustoimet kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi" ⁽⁷⁾,

katsoo, että komissio antoi 17 päivänä joulukuuta 2008 tiedonannon "Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä" ⁽⁸⁾,

katsoo, että kyseiset tiedonannot ovat merkityksellisiä myös Euroopan talousalueen kannalta,

katsoo, että Euroopan talousalueen valtiontukisääntöjen yhtenäisen soveltaminen on varmistettava koko Euroopan talousalueella,

katsoo, että ETA-sopimuksen liitteen XV lopussa olevan luvun "Yleistä" II kohdan mukaan valvontaviranomaisen on komissiota kuultuaan annettava säädökset, jotka vastaavat komission antamia säädöksiä,

on kuullut komissiota,

muistuttaa kuulleensa EFTA-valtioita 19 päivänä tammikuuta 2009 päivätyillä Islannille, Liechtensteinille ja Norjalle lähetetyillä kirjeillä,

⁽¹⁾ Jäljempänä "valvontaviranomainen".

⁽²⁾ Jäljempänä "ETA-sopimus".

⁽³⁾ Jäljempänä "valvonta- ja tuomioistuin sopimus".

⁽⁴⁾ Suuntaviivat ETA-sopimuksen 61 ja 62 artiklan sekä valvonta- ja tuomioistuin sopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan soveltamista ja tulkitsemista varten, valvontaviranomainen hyväksynyt ja antanut 19 päivänä tammikuuta 1994 (EYVL L 231, 3.9.1994, s. 1, ja ETA-täydennysosa N:o 32, 3.9.1994, s. 1). Suuntaviivoja on muutettu viimeksi 17 päivänä joulukuuta 2008. Jäljempänä "valtiontuen suuntaviivat". Valtiontuen suuntaviivojen ajantasaistettu versio on saatavilla valvontaviranomaisen verkkosivuilla: http://www.eftasurv.int/fieldswork/fieldstateaid/state_aid_guidelines/

⁽⁵⁾ Jäljempänä "komissio".

⁽⁶⁾ EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8.

⁽⁷⁾ EUVL C 10, 15.1.2009, s. 2.

⁽⁸⁾ EUVL C 16, 22.1.2009, s. 1.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontukea koskevia menettelysääntöjä ja aineellisia sääntöjä on muutettava lisäämällä niihin kolme uutta lukua valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin, rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaamisesta välttämättömään vähimmäismäärään ja suojatoimista kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi, ja tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä. Kyseiset kolme lukua ovat tämän päätöksen liitteissä I, II ja III.

2 artikla

Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen.

Tehty Brysselissä 29 päivänä tammikuuta 2009.

EFTAn valvontaviranomaisen puolesta

Per SANDERUD
Puheenjohtaja

Kurt JÄGER
Kollegion jäsen

LIITE I

Valtiontukisääntöjen soveltaminen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin⁽¹⁾

1. JOHDANTO

- 1) Maailmanlaajuinen finanssikriisi on kärjistynyt selvästi, ja se on vaikuttanut voimakkaasti ETA:n pankkialaan. Ongelmat liittyvät erityisesti Yhdysvaltojen asuntoluottomarkkinoihin ja kiinteistövakuudellisiin omaisuuseriin sekä yksittäisten pankkien kohtuuttoman riskipitoisista strategioista johtuviin tappioihin. Tämän lisäksi luottamus on pankkialalla yleisesti rapautunut viime kuukausien aikana. Vallitseva epävarmuus yksittäisten rahoituslaitosten luottotappioriskeistä on lamauttanut pankkien väliset luottomarkkinat, minkä vuoksi rahoituslaitosten on ylipäättään vaikeampi saada likviditeettiä.
- 2) Rahoitusmarkkinakriisi on paljastanut heikkouksia joidenkin rahoituslaitosten liiketoimintamalleissa tai -käytännöissä ja pahentanut niitä. Nykytilanne uhkaa tällaisia ongelmia omaavien rahoituslaitosten olemassaoloa. Jos tällaisten rahoituslaitosten pitkän aikavälin elinkelpoisuus halutaan palauttaa likvidaation välttämiseksi, tarvitaan niiden toimintojen kauaskantoista rakenneuudistusta. Vallitsevissa olosuhteissa kriisi vaikuttaa yhtä lailla perustaltaan terveisiin rahoituslaitoksiin, joiden vaikeudet johtuvat yksinomaan likviditeetin saatavuutta voimakkaasti rajoittavista yleisistä markkinaolosuhteista. Tällaisten rahoituslaitosten pitkän aikavälin elinkelpoisuus ei edellytä kovin merkittävää rakenneuudistusta. Toimenpiteet, joita EFTA-valtio toteuttaa tukeakseen (tiettyjä) kansallisilla rahoitusmarkkinoillaan toimivia rahoituslaitoksia, voivat joka tapauksessa kuitenkin suosia näitä rahoituslaitoksia muiden kyseisessä EFTA-valtiossa tai muissa ETA:n jäsenvaltioissa toimivien rahoituslaitosten vahingoksi.
- 3) ECOFIN-neuvosto hyväksyi 7. lokakuuta 2008 päätelmät, joissa se sitoutui toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet pankkijärjestelmän terveen pohjan ja vakauden vahvistamiseksi, jotta luottamus ja asianmukainen toiminta voidaan rahoituslalla palauttaa. Haavoittuvien, järjestelmän kannalta merkittävien rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistaminen mainittiin yhtenä keinona suojella asianmukaisesti tallettajien etuja ja järjestelmän vakautta. Lisäksi oltiin yhtä mieltä siitä, että julkisen vallan tukitoimista on päätettävä kansallisella tasolla, mutta koordinoituissa puitteissa EU:n yhteisten periaatteiden⁽²⁾ pohjalta. Samassa yhteydessä komissio lupasi antaa pian ohjeita yleisistä puitteista, joiden pohjalta pääomapohjan vahvistamisen ja takausjärjestelyjen, sekä tapausten, joissa näitä järjestelmiä sovelletaan, yhteensopivuutta valtiontukijärjestelmän kanssa voidaan arvioida nopeasti.
- 4) Kun otetaan huomioon nyt myös perustaltaan terveitä pankkeja uhkaavan kriisin laajuus, Euroopan rahoitusmarkkinoiden yhdentymisaste ja rahoituslaitosten keskinäinen riippuvuus sekä järjestelmän kannalta merkittävän rahoituslaitoksen mahdollisen kaatumisen kohtalokkaat seuraukset, jotka pahentaisivat kriisiä entisestään, valvontaviranomainen ymmärtää, että EFTA-valtioista voi olla välttämätöntä toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamiseksi. Rahoitusalan ongelmien luonteen vuoksi toimenpiteet saatetaan ulottaa yksittäisten rahoituslaitosten vakauttamista pidemmälle ja niihin saattaa sisältyä yleisesti sovellettavia järjestelyjä.
- 5) Tällä hetkellä vallitsevat poikkeukselliset olosuhteet on otettava asianmukaisesti huomioon soveltaessa valtiontukisääntöjä toimenpiteisiin, joilla rahoitusmarkkinoiden kriisiin puututaan. Valvontaviranomaisen on kuitenkin varmistettava, että tällaiset toimenpiteet eivät väärin tarpeettomasti kilpailua markkinoilla toimivien rahoituslaitosten välillä eivätkä aiheuta kielteisiä heijastusvaikutuksia muissa ETA:n jäsenvaltioissa. Tässä luvussa pyritään antamaan ohjeita perusteista, joilla arvioidaan, ovatko yleisesti sovellettavat järjestelyt, näiden järjestelyjen soveltaminen yksittäiseen tapaukseen ja järjestelmän kannalta merkittävät tilapäiset tuet ETA-sopimuksen mukaisia. Soveltaessaan näitä perusteita EFTA-valtioiden toteuttamiin toimenpiteisiin valvontaviranomainen toimii niin nopeasti kuin oikeusvarmuuden ja rahoitusmarkkinoiden luottamuksen palauttamisen varmistamiseksi on tarpeen.

⁽¹⁾ Tämä luku vastaa komission tiedonantoa "Valtiontukisääntöjen soveltaminen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin", EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8.

⁽²⁾ Ecofin-neuvoston päätelmissä luetellaan seuraavat periaatteet:

- interventioiden olisi oltava oikea-aikaisia, ja tuen pitäisi periaatteessa olla tilapäistä,
- jäsenvaltiot valvovat tarkasti veronmaksajien etuja,
- nykyisten osakkeenomistajien olisi kannettava vastuu intervention seurauksista,
- jäsenvaltion hallituksen olisi voitava tehdä muutoksia johtoon,
- johdolle ei pitäisi koitua aiheutonta etua – hallitukset voivat muun muassa puuttua palkkioihin,
- kilpailijoiden oikeutettuja etuja on suojeltava erityisesti valtiontukea koskevin säännöin,
- kielteisiä heijastusvaikutuksia olisi vältettävä.

2. YLEISET PERIAATTEET

- 6) Valtiontukea vaikeuksissa oleville yksittäisille yrityksille arvioidaan yleensä ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c kohdan perusteella ja vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi myönnettävää tukea koskevan valtiontuen suuntaviivojen ⁽¹⁾ jäljempänä 'pelastamis- ja rakenneuudistussuuntaviivat', luvun perusteella. Kyseisessä luvussa selostetaan, miten valvontaviranomainen tulkitsee ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohtaa tämän tyyppisen tuen yhteydessä. Pelastamis- ja rakenneuudistussuuntaviivoja sovelletaan yleisesti, mutta niissä on joitakin erityisesti rahoitusalaan koskevia perusteita.
- 7) Valvontaviranomainen voi ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla hyväksyä lisäksi valtiontuen "jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen".
- 8) Valvontaviranomainen vahvistaa oikeuskäytännön ja komission päätöksentekokäytännön mukaisesti ⁽²⁾ että ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohta edellyttää, että EFTA-valtion taloudessa olevaa vakavaa häiriötä tulkitaan suppeasti.
- 9) Valvontaviranomainen ottaa huomioon tämänhetkisen rahoitusmarkkinakriisin vakavuuden ja sen mahdolliset vaikutukset ETA:n jäsenvaltioiden koko talouteen ja katsoo, että näissä olosuhteissa 61 artiklan 3 kohdan b alakohtaa voidaan käyttää oikeusperustana tämän järjestelmäkriisin ratkaisemiseksi toteutettaville tukitoimenpiteille. Tämä koskee erityisesti tukea, jota myönnetään useille tai kaikille rahoituslaitoksille tarkoitetun EFTA-valtiossa yleisesti sovellettavan järjestelyn puitteissa. Jos rahoitusjärjestelmän vakaudesta vastaavat EFTA-valtion viranomaiset ilmoittavat valvontaviranomaiselle, että sitä uhkaa tällainen vakava häiriö, asialla on valvontaviranomaisen arvioinnissa erityistä merkitystä.
- 10) EFTA-valtioiden tapauskohtaiset tukitoimet eivät ole poissuljettuja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteet täyttävissä olosuhteissa. Vaikka tukea olisi arvioitava ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla annetuissa pelastamis- ja rakenneuudistussuuntaviivoissa esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti, tämänhetkisissä olosuhteissa saattaa olla sekä tukijärjestelyjen että tapauskohtaisten tukitoimien kohdalla mahdollista hyväksyä poikkeuksellisia toimenpiteitä, kuten rakenteelliset hätätukitoimet, velkojen kaltaisten kolmansien oikeuksien suojaaminen ja pelastustoimenpiteet, jotka saattavat kestää yli kuusi kuukautta.
- 11) On kuitenkin korostettava, että edellä esitetyt näkökohdat eivät merkitse, että ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohtaa voitaisiin soveltaa periaatteellisesti muilla yksittäisillä aloilla kriisitilanteissa, ellei ole verrattavissa olevaa vaaraa, että niillä on välitön vaikutus EFTA-valtion koko talouteen. Rahoitusosalalla tähän määräykseen turvautuminen on mahdollista vain aidosti poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa koko rahoitusmarkkinoiden toiminta on vaarassa.
- 12) Jos EFTA-valtion taloudessa on edellä esitetyn kaltainen vakava häiriö, ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohtaan ei voida turvautua loputtomasti vaan ainoastaan niin kauan kuin sen soveltaminen on kriisitilanteen vuoksi perusteltua.
- 13) Tämä merkitsee, että kaikkia tältä pohjalta perustettuja yleisesti sovellettavia järjestelyjä, esimerkiksi takaus- tai pääomasijoitusjärjestelyjä, on tarkasteltava uudelleen säännöllisesti ja ne on lopetettava heti kuin kyseisen EFTA-valtion taloudellinen tilanne sen sallii. Valvontaviranomainen myöntää, että rahoitusmarkkinoiden poikkeuksellisten ongelmien kesto on tällä hetkellä mahdotonta ennustaa ja että luottamuksen palauttamiseksi voi olla välttämätöntä viestittää, että toimenpidettä jatketaan niin kauan kuin kriisi jatkuu. Valvontaviranomainen kuitenkin katsoo, että yleisesti sovellettavien järjestelyjen soveltuminen yhteismarkkinoille edellyttää, että EFTA-valtio tarkastelee ne uudelleen vähintään kuuden kuukauden välein ja lähettää kertomuksen valvontaviranomaiselle tarkastelun tuloksista.
- 14) Lisäksi valvontaviranomainen katsoo, että maksukyvyttömiä rahoituslaitoksia, jotka ilman näitä poikkeuksellisia olosuhteita olisivat muuten perustaltaan terveitä, olisi kohdeltava eri tavalla kuin rahoituslaitoksia, joilla on sisäsynnyisiä ongelmia. Ensin mainitussa tapauksessa elinkelpoisuusongelmat ovat ulkoa aiheutuvia ja ne liittyvät ennemminkin rahoitusmarkkinoiden tämänhetkiseen kärjistyneeseen tilanteeseen kuin tehottomuuteen tai kohtuuttomaan riskinottoon. Sen vuoksi tällaisten rahoituslaitosten elinkelpoisuutta tukevista järjestelyistä seuraava kilpailun vääristyminen on yleensä vähäisempää ja edellyttää suppeampaa rakenneuudistusta. Sen sijaan muut rahoituslaitokset, joita esimerkiksi tehottomuudesta, huonosta varainhallinnasta tai riskipitoisista strategioista johtuvat tappiot todennäköisesti erityisesti koskevat, sopivat tavanomaisen pelastamistuen piiriin, jolloin tarvitaan pitkälle menevää rakenneuudistusta ja korvaavia toimenpiteitä kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi. ⁽³⁾ Ilman asianmukaisia suoja-toimia takaus- ja pääomasijoitusjärjestelyt voivat kuitenkin kaikissa tapauksissa vääristää kilpailua huomattavasti, sillä niissä voidaan kohtuuttomasti suosia tuensaajia kilpailijoiden vahingoksi tai ne voivat pahentaa muissa ETA:n jäsenvaltioissa sijaitsevien rahoituslaitosten maksuvalmiusongelmia.

⁽¹⁾ Valvontaviranomainen hyväksyi valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetut yhteisön suuntaviivat 1. joulukuuta 2004 tehdyllä päätöksellä N:o 305/04/KOL.

⁽²⁾ Vrt. periaatteellisesti yhdistetyt asiat T-132/96 ja T-143/96, Freistaat Sachsen ja Volkswagen AG v. komissio, Kok. 1999, s. II-3663,167 kohta. Vahvistettu komission päätöksessä 98/490/EY asiassa C 47/96, Crédit Lyonnais (EYVL L 221, 8.8.1998, s. 28), 10.1 kohta, komission päätöksessä 2005/345/EY asiassa C 28/02, Bankgesellschaft Berlin (EUVL L 116, 4.5.2005, s. 1), 153 kohta ja sitä seuraavat kohdat, ja komission päätöksessä 2008/263/EY asiassa C 50/06 BAWAG (EUVL L 83, 26.3.2008, s. 7), 166 kohta. Ks. komission päätös asiassa NN 70/07, Northern Rock (EUVL C 43, 16.2.2008, s. 1), komission päätös asiassa NN 25/08, pelastamistuki WestLB:lle (EUVL C 189, 26.7.2008, s. 3), 4. kesäkuuta 2008 tehty komission päätös asiassa C 9/08, Sachsen LB, ei vielä julkaistu.

⁽³⁾ Käynnissä oleva rahoitusmarkkinoiden myllerrys saattaa vaikuttaa toteutettavan rakenneuudistuksen täsmälliseen laatuun ja ajoitukseen.

15) Myönnettävä tuki on ETA-sopimuksen valtioneuvoston päätösten taustalla olevien yleisten periaatteiden mukaan rajoitettava tuen tavoitteiden saavuttamisen kannalta ehdottoman välttämättömään ja kilpailun vääristymisen on välttettävä tai rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Lisäksi kaikkien yleisten tukitoimenpiteiden on tämänhetkiset olosuhteet huomioon ottaen oltava:

— oikein kohdennettuja, jotta niillä voidaan todella päästä tavoitteeseen ja poistaa taloudessa oleva vakava häiriö,

— oikeassa suhteessa haasteeseen nähden niin, ettei niissä mennä pidemmälle kuin tämä edellyttää, ja

— sillä tavoin suunniteltuja, että kielteiset heijastusvaikutukset kilpailijoihin, muihin aloihin ja muihin ETA:n jäsenvaltioihin ovat mahdollisimman vähäisiä.

16) Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan säilyttäminen edellyttää, että noudatetaan näitä perusteita, jotka ovat valtioneuvoston päätösten ja ETA-sopimukseen kirjattujen perusvapauksien, kuten syrjimättömyysperiaatteen, mukaisia. Valvontaviranomainen ottaa arvioinnissaan huomioon seuraavat perusteet, kun se päättää, soveltuvatko jäljempänä luetellut tukitoimenpiteet yhteismarkkinoille.

3. RAHOITUSLAITOSTEN VELKOJEN TAKAUKSET

17) Edellä esitetyt periaatteet johtavat seuraaviin näkökohtiin, jotka koskevat takausjärjestelyjä, joilla suojataan ilmoituksen, lainsäädännön tai sopimuksen kautta syntyneitä velkoja. Nämä näkökohdat ovat yleisluonteisia ja niitä on muokattava kunkin yksittäisen tapauksen erityisolosuhteisiin.

3.1 Oikeus saada tukea takausjärjestelystä

18) Jos jotkin markkinatoimijat suljetaan takausten ulkopuolelle, kilpailu saattaa huomattavasti vääristyä. Kelpoisuusperusteiden, joiden mukaan rahoituslaitoksille voidaan myöntää tällainen takaus, on oltava objektiivisia ja niissä on otettava huomioon rahoituslaitosten asema kyseisessä pankkijärjestelmässä ja koko taloudessa. Niiden on oltava myös syrjimättömiä, jotta voidaan välttää tarpeettomat kilpailua vääristävät vaikutukset naapurimarkkinoihin ja sisämarkkinoihin yleensä. Kansallisuuden perustuvan syrjinnän kieltävää periaatetta soveltaen takausjärjestelyn olisi koskettava kaikkia kyseisessä EFTA-valtiossa perustettuja ja siellä merkittävää toimintaa harjoittavia rahoituslaitoksia, tytäryhtiöt mukaan lukien.

3.2 Takauksen aineellinen soveltamisala – taattavat velkatyypit

19) Jotta talletuspaon mahdollisuutta ja tarpeettomia kielteisiä heijastusvaikutuksia terveisiin pankkeihin voidaan rajoittaa näissä poikkeuksellisissa olosuhteissa voi olla välttämätöntä saada tallettajat vakuuttumaan, että he eivät joudu kärsimään tappioita. Sen vuoksi vähittäistalletuksia (ja vähittäisasiakkaiden luottoja) suojaavat yleistakaukset voivat periaatteessa järjestelmäkriisissä perustellusti kuulua valtiovallelle.

20) Muita kuin vähittäistalletuksia koskevien takausten yhteydessä velkatyyppien valinta on mahdollisuuksien mukaan kohdistettava ongelmien lähteelle ja rajoitettava siihen, mitä voidaan pitää välttämättömänä tämänhetkisen finanssikriisin ilmenemismuotojen torjumiseksi. Muuten takaukset voivat viivästyttää välttämätöntä sopeutumisprosessia ja aiheuttaa moraalikatoa ⁽¹⁾.

21) Tätä periaatetta soveltaen rahoituslaitosten välisen luottamuksen rapautumisesta johtuvan pankkien välisen luotonannon tyrehtymisen vuoksi myös tiettytyyppisten tukutalletusten ja jopa lyhyen ja keskipitkän aikavälin velkainstrumenttien takaaminen voi olla perusteltua, jos ne eivät ole jo riittävän suojattuja sijoittajajärjestelyjen ja muiden keinojen ⁽²⁾ kautta.

22) Jos takaus ulotetaan tämän suhteellisen laajan soveltamisalan lisäksi vielä muuntyyppisiin velkoihin, on tutkittava tarkemmin, onko se perusteltua.

23) Takausten piiriin ei periaatteessa pitäisi kuulua toissijaisia velkoja (Tier 2 -pääoma) eikä niiden pitäisi kattaa valikoimatta kaikkia velkoja, koska tällä tavoin suojattaisiin pelkästään osakkeenomistajien ja muiden riskipääomasijoittajien etuja. Jos tällaisia velkoja taataan ja näin mahdollistetaan pääoman ja sitä kautta antolainaus toiminnan lisääminen, erityiset rajoitukset saattavat olla välttämättömiä.

⁽¹⁾ Takaussumman rajoittaminen vaikka tuensaajan taseen loppusumman perusteella voi myös osaltaan turvata järjestelyn oikeasuhteisuutta.

⁽²⁾ Esim. vakuudelliset joukkolainat sekä valtion joukkolainojen tai vakuudellisten joukkolainojen käyttäminen luottojen ja talletusten vakuutena.

3.3 Takausjärjestelyn soveltamisaika

- 24) Muitakin kuin vähittäistalotteuksia koskevien takausjärjestelyjen soveltamisaika on rajoitettava mahdollisimman lyhyeen ja soveltamisaika mahdollisimman suppeaksi. Koska rahoitusmarkkinoiden toiminnan perustavaa laatua olevien puutteiden kesto ei tällä hetkellä voida ennustaa, valvontaviranomainen katsoo edellä esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti, että yleisesti sovellettavien järjestelyjen soveltuminen yhteismarkkinoille edellyttää EFTA-valtion tarkastelevan vähintään kuuden kuukauden välein uudelleen sitä, onko järjestelyn soveltamisen jatkaminen perusteltua ja onko siihen mahdollista tehdä rahoitusmarkkinoiden tilanteen kehittymisen perusteella muutoksia. Tämän tarkastelun tulokset on toimitettava valvontaviranomaiselle. Jos säännöllisestä tarkastelusta huolehditaan, järjestely voidaan hyväksyä kuutta kuukautta pidemmäksi ajaksi ja periaatteessa enintään kahdeksi vuodeksi. Jos valvontaviranomainen antaa hyväksyntänsä, sitä voidaan edelleen jatkaa, jos rahoitusmarkkinoiden kriisi sitä edellyttää. Jos järjestelyssä on mahdollista, että takaukset kattavat velan takausten myöntämisaikojen päättymisen jälkeen olevaan erääntymispäivään asti, tarvitaan ylimääräisiä suojatoimenpiteitä, jotta kilpailu ei vääristyisi kohtuuttomasti. Suojatoimenpiteitä voivat olla lyhyempi takauksen myöntämisaika kuin tässä luvussa on periaatteellisesti sallittu, ehkäisevät hinnoitteluehdot ja asianmukainen taatun velan määrällinen rajoittaminen.

3.4 Tuen rajaaminen välttämättömään – yksityissektorin osallistuminen

- 25) Kun EFTA-valtiot soveltavat yleistä valtiontukien periaatetta, jonka mukaan tuen määrä ja intensiteetti on rajattava välttämättömään, niiden on toteutettava tarvittavat toimet varmistukseksi, että tuensaajat ja/tai toimiala osallistuvat merkittävällä määrällä omia varojaan takauksen kustannuksiin ja tarvittaessa valtion tukitoimista aiheutuviin kustannuksiin, jos takaukseen vedotaan.
- 26) Tuensaajien osuuden laskeminen ja sen koostumus riippuvat kulloisistakin olosuhteista. Valvontaviranomaisen näkemyksen mukaan vaatimus tuen rajaamisesta välttämättömään täytyisi yhdistelemällä asianmukaisesti joitakin seuraavista ehdoista tai toteuttamalla ne kaikki ⁽¹⁾:

- Takausjärjestelyn on perustuttava tuensaajan asemassa olevien yksittäisten rahoituslaitosten ja/tai koko rahoitusalan maksamaan asianmukaiseen korvaukseen ⁽²⁾. Koska tämän luonteisille ja laajuisille takauksille on vertailukohteiden puuttuessa vaikea määrittää markkinaperusteista arvoa ja koska tuensaajilla voisi olla nykytilanteessa vaikeuksia selviytyä maksuista, joita voitaisiin veloittaa, järjestelyn toteuttamisesta perittävien palkkioiden olisi vastattava mahdollisimman tarkoin markkinahinnoittelua. Toimenpiteen oikeasuhteisuus edellyttää erityisesti asianmukaisia hinnoittelumekanismia, joissa otetaan huomioon riskitasojen vaihtelut ja tuensaajien erilaiset luottoprofiilit ja -tarpeet.
- Jos takaukseen vedotaan, yksityissektorin osallistumiseen voisi lisäksi kuulua, että se ottaa vastuulleen vähintään merkittävän osan tuensaajayrityksen (jos se jatkaa toimintaansa) tai alan velkakannasta. EFTA-valtion tukitoimet rajoittuisivat yksityissektorin osuuden ylittävään määrään.
- Valvontaviranomainen on tietoinen siitä, että tuensaajat eivät ehkä pysty heti maksamaan asianmukaista korvausta kokonaisuudessaan. Tämän vuoksi edellä mainittuja ehtoja voitaisiin täydentää tai ne voitaisiin osittain korvata siten, että EFTA-valtiot harkitsevat takaisinperintä- tai palautuslauseketta (clawback/better fortunes clause), jossa edellytetään, että tuensaajat joko maksavat lisäkorvauksen itse takauksen myöntämisestä (jos takaukseen ei vedota) tai maksavat takaisin ainakin osan EFTA-valtioiden takauksen mukaisesti maksamista määristä (jos takaukseen vedotaan) heti kun ne siihen pystyvät.

3.5 Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttäminen

- 27) Millä tahansa takausjärjestelyllä voi olla negatiivisia vaikutuksia asianomaisen ETA:n jäsenvaltion tai muiden ETA:n jäsenvaltioiden pankkeihin, jotka eivät ole tuensaajia. Tämän vuoksi järjestelyyn on sisällytettävä asianmukaiset mekanismit, joilla minimoidaan kilpailun vääristymät ja valtiontakausten tuottaman tuensaajien etuoikeutetun aseman mahdollinen väärinkäyttö. Näihin suojatoimenpiteisiin, jotka ovat tärkeitä myös moraalikadon välttämiseksi, pitäisi kuulua asianmukaisesti yhdisteltynä joitakin seuraavista rajoitteista tai ne kaikki ⁽³⁾:
- Toimintaa koskevat rajoitteet, joilla estetään tuensaajan asemassa olevien rahoituslaitosten takausjärjestelyyn perustuva aggressiivinen toiminnan laajentaminen markkinoilla, jolloin takausjärjestelyn ulkopuolelle jääneiden kilpailijoiden asema heikkenisi. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi:
 - i. liiketoiminnallisilla rajoituksilla, kuten kieltämällä tuensaajapankilta valtiontakaukseen vetoava mainonta, sekä rajoittamalla hinnoittelua tai liiketoiminnan laajentamista esimerkiksi asettamalla markkinaosuudelle yläraja ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Luettelo ei ole kaikenkattava, vaan siinä annetaan esimerkkejä välineistä, joilla tuki pyritään rajaamaan välttämättömään.

⁽²⁾ Korvaus maksettaisiin esimerkiksi yksityisten pankkien yhdistyksen kautta.

⁽³⁾ Luettelo ei ole kaikenkattava, vaan siinä annetaan esimerkkejä välineistä, joilla pyritään välttämään kilpailun kohtuuttoman vääristymisen.

⁽⁴⁾ Tässä yhteydessä voitaisiin myös harkita voittovarojen kohdistamista pääomarakenteen vahvistamiseen.

- ii. rajoittamalla tuensaajalaitosten taseen loppusummaa suhteessa asianmukaiseen viitearvoon (esimerkiksi bruttokansantuote tai rahamarkkinoiden kasvuvauhti ⁽¹⁾)
 - iii. kieltämällä takauksen tarkoituksen vastainen toiminta, kuten tuensaajan asemassa olevien rahoituslaitosten omien osakkeiden takaisinostot tai uusien osakeoptioiden antaminen johdolle,
- Asianmukaiset säännökset, joihin sisältyvien seuraamusten nojalla EFTA-valtiot voivat valvoa toimintaa koskevien rajoitteiden noudattamista. Seuraamuksiin kuuluu muun muassa takaussuojan poistaminen rahoituslaitoksilta, jotka eivät noudata sen ehtoja.

3.6 *Seuranta ja sopeutustoimenpiteet*

- 28) Valvontaviranomainen katsoo, että kilpailun vääristymien minimoimiseksi yleisesti sovellettavaa takausjärjestelyä on pidettävä tilapäisenä hätätoimenpiteenä, jolla hoidetaan nykyisen finanssikriisin akuutteja oireita. Näillä toimenpiteillä ei lopullisesti pystytä ratkaisemaan tämän kriisin perimmäisiä syitä, jotka ovat seurausta rahoitusmarkkinoiden toiminnan rakenteellisista puutteista tai yksittäisten rahoituslaitosten ongelmista tai molemmista.
- 29) Tämän vuoksi takausjärjestelyä on pian täydennettävä koko alaa koskevilla sopeutustoimenpiteillä ja/tai erityisesti takaukseen turvautumaan joutuneiden yksittäisten tuensaajien rakenneuudistuksilla tai likvidaatiolla.

3.7 *Järjestelyn soveltaminen yksittäistapauksiin*

- 30) Jos yksittäinen rahoituslaitos joutuu turvautumaan takausjärjestelyyn, tätä maksukyvyttömän rahoituslaitoksen toiminnan jatkamiseksi toteutettavaa hätäpelastustoimenpidettä, joka vääristää kilpailua entisestään järjestelyn käyttöönoton yleisvaikutusten lisäksi, on täydennettävä mahdollisimman pian rahoitusmarkkinoiden tilanteen salliessa asianmukaisilla toimilla, jotka johtavat tuensaajayrityksen rakenneuudistukseen tai likvidaatioon. Tällöin takausjärjestelystä tukea saaneiden yritysten on ilmoitettava rakenneuudistus- tai likvidaatiosuunnitelmasta, ja valvontaviranomainen arvioi erikseen, onko se valtioneuvoston mukainen ⁽²⁾.
- 31) Rakenneuudistussuunnitelmaa arvioidessaan valvontaviranomainen edellyttää, että suunnitelmalla pyritään:
- palauttamaan rahoituslaitoksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus,
 - varmistamaan, että tuki rajataan välttämättömään ja että rakenneuudistuksen kustannuksiin osallistutaan merkittävällä yksityissektorin rahoitusosuudella,
 - estämään kilpailun kohtuuton vääristyminen ja takausjärjestelyn soveltamisesta johtuvien perusteettomien etujen syntyminen.
- 32) Valvontaviranomainen voi arviota tehdessään hyödyntää tietoja, jotka on kerätty vuosien varrella sovellettaessa valtioneuvoston rahoituslaitoksiin. Tämänhetkisen finanssikriisin erityispiirteet on kuitenkin otettava huomioon, koska se on jo saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että sitä voidaan pitää vakavana häiriönä ETA:n jäsenvaltioiden taloudessa.
- 33) Valvontaviranomainen pitää myös toisistaan erillään tukitoimenpiteet, jotka ovat tarpeen likviditeetin tarjoamiseksi perustaltaan muuten terveille rahoituslaitoksille, ja tuen niille tuensaajille, joilla on lisäksi rakenteellisia vakavaraisuusongelmia, jotka johtuvat esimerkiksi niiden liiketoimintamallista tai sijoitusstrategioista. Vakavaraisuusongelmista kärsiville tuensaajille myönnettävä tuki aiheuttaa todennäköisesti suurimmat ongelmat.

⁽¹⁾ Samalla on varmistettava luottojen saatavuus erityisesti talouden laskusuhdanteen aikana.

⁽²⁾ Valvontaviranomaisen noudattaman periaatteen mukaan tuensaajan asemassa olevan rahoituslaitoksen, joka on saanut tukea takausjärjestelmästä, on kuuden kuukauden kuluessa tuen maksamisesta ilmoitettava joko rakenneuudistus- tai likvidaatiosuunnitelmasta. EFTA-valtioiden ja valvontaviranomaisen oman työn helpottamiseksi valvontaviranomainen on valmistautunut tutkimaan useita samankaltaisia rakenneuudistus- tai likvidaatiotapauksia yhtä aikaa. Valvontaviranomainen voi todeta, että suunnitelmaa ei tarvitse toimittaa, jos kyseessä on pelkkä likvidaatio, tai rahoituslaitos on kooltaan pieni.

4. RAHOITUSLAITOSTEN PÄÄOMAPOHJAN VAHVISTAMINEN

- 34) Toinen tämänhetkisen finanssikriisin vuoksi järjestelmän tasolla toteutettava toimenpide voisi olla pääomasijoitusjärjestelyn perustaminen tukemaan perustaltaan vakaita rahoituslaitoksia, joilla on ongelmia rahoitusmarkkinoiden poikkeusolojen vuoksi. Tavoitteena olisi vahvistaa rahoituslaitosten pääomapohjaa julkisilla varoilla joko suoraan tai helpottamalla yksityisiä pääomasijoituksia muilla tavoin, jotta estetään negatiiviset heijastusvaikutukset järjestelmätasolla.
- 35) Periaatteessa edellä mainittuja yleisiä takausjärjestelyä koskevia näkökohtia sovelletaan soveltuvin osin myös pääomasijoitusjärjestelyihin. Näitä ovat muun muassa seuraavat:
- objektiiviset ja syrjimättömät tukikelpoisuusperusteet,
 - järjestelyn tilapäisyys,
 - tuen rajaaminen määrältään välttämättömään,
 - suojatoimet mahdollisia väärinkäytöksiä ja kilpailun kohtuutonta vääristymistä vastaan ottaen huomioon, että pääomasijoitusten peruuttamattomuus edellyttää järjestelyyn sisällytettäviä määräyksiä, joiden avulla EFTA-valtiot voivat valvoa näiden suojatoimien noudattamista ja toteuttaa tarvittaessa myöhemmässä vaiheessa toimia, joilla vältetään kilpailun kohtuuton vääristyminen ⁽¹⁾ ja
 - pääomapohjan vahvistamisen edellytetään olevan hätätoimenpide, jolla autetaan rahoituslaitos kriisin yli. Sen jälkeen tuensaajan on toteutettava rakenneuudistussuunnitelma, jonka valvontaviranomainen tutkii erikseen erottaen toisistaan perustaltaan terveet rahoituslaitokset, joiden toimintaa vaikeuttavat ainoastaan tämänhetkiset likviditeetin saatavuuteen liittyvät ongelmat, ja rahoituslaitokset, joilla on lisäksi rakenteellisia vakavaraisuusongelmia, jotka johtuvat esimerkiksi niiden liiketoimintamallista tai sijoitusstrategioista. Lisäksi valvontaviranomaisen on otettava huomioon rahoituslaitosten erityyppisten vaikeuksien vaikutus rakenneuudistuksen tarpeeseen.
- 36) Seuraavat näkökohdat liittyvät pääomasijoitustoimenpiteen erityisluonteeseen:
- 37) Tukikelpoisuuden pitäisi perustua objektiivisiin perusteisiin, kuten riittävän pääomapohjan varmistamiseen suhteessa vakavaraisuusvaatimuksiin, jotka eivät kuitenkaan johda perusteettomaan syrjivään kohteluun. Olisi myönteistä, jos rahoitusalan valvontaviranomaiset arvioisivat tuen tarpeen.
- 38) Pääomasijoitukset on rajattava määrältään välttämättömään eikä tuensaaja saisi käyttää niitä aggressiivisiin liiketoimintastrategioihin, liiketoiminnan laajentamiseen eikä muihin tarkoituksiin, jotka voivat kohtuuttomasti vääristää kilpailua. Arvioinnissa suhtaudutaan myönteisesti tiukempien vähimmäisvakavaraisuusvaatimusten noudattamiseen ja/tai rahoituslaitoksen taseen loppusumman rajoittamiseen. Nykyisessä kriisitilanteessa tuensaajien omien resurssien osuuden olisi oltava mahdollisimman suuri, yksityissektorin rahoitusosuudet mukaan lukien ⁽²⁾.
- 39) Pääomasijoitukset on tehtävä rahoituslaitoksiin siten, että tuki on määrältään mahdollisimman vähäinen. Valittavan rahoitusvälineen (esimerkiksi osakkeet, optiot, toissijainen pääoma) mukaan EFTA-valtioiden olisi periaatteessa saatava oikeuksia, joiden arvo vastaa tehtyä pääomasijoitusta. Uusien osakkeiden liikkeeseenlaskuhinta on määritettävä markkinaehtoisesti. Jotta voidaan varmistaa, että julkisesta tuesta maksetaan asianmukainen vastike, esimerkiksi etuoikeutettuihin osakkeisiin, joilla on riittävät oikeudet voitonjakoon, suhtaudutaan myönteisesti. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää takaisinperintäjärjestelyä tai palautuslausekkeita.
- 40) Samat näkökohdat pätevät myös muihin toimenpiteisiin ja järjestelyihin, joilla ongelma pyritään ratkaisemaan rahoituslaitosten taseen vastaavaa-puolella ja joilla vahvistettaisiin rahoituslaitosten pääomavaatimuksia. Erityisesti jos EFTA-valtio ostaa tai vaihtaa omaisuuseriä, niiden arvoa määritettäessä riskit on otettava huomioon ja myyjä on kohdeltava tasapuolisesti.

⁽¹⁾ Pelastamis- ja rakenneuudistusuuntaviivoihin sisältyviä periaatteita on noudatettava.

⁽²⁾ Vaatimusta, jonka mukaan tietty rahoitusosuus on maksettava etukäteen, voidaan joutua täydentämään säännöksillä, joiden mukaan myöhemmässä vaiheessa on mahdollista vaatia täydentäviä rahoitusosuuksia.

- 41) Tukijärjestelyn hyväksymisen jälkeen EFTA-valtioiden on toimitettava kuuden kuukauden välein kertomus valvontaviranomaiselle järjestelyn soveltamisesta sekä erikseen kutakin tuensaajayritystä koskeva suunnitelma kuuden kuukauden kuluttua valtion tukitoimien toteuttamisesta ⁽¹⁾.
- 42) Valvontaviranomainen tekee arvioinnin samaan tapaan kuin takausjärjestelyjen kohdalla, mutta pääomasijoitustoimenpiteiden peruuttamattoman luonteen vuoksi valvontaviranomainen haluaa niitä tutkiessaan varmistaa suuntaviivojen periaatteiden mukaisesti, että järjestelyn piiriin kuuluvien pääomasijoitusten tuottama hyöty on yhdenmukainen järjestelyn ulkopuolisten pääomasijoitustoimenpiteiden tuottaman hyödyn kanssa. Lisäksi on otettava huomioon rahoitusmarkkinoiden järjestelmäkriisin erityispiirteet.
5. RAHOITUSLAITOSTEN TOIMINNAN HALLITTU LOPETTAMINEN
- 43) Käynnissä olevan finanssikriisin vuoksi EFTA-valtio saattaa haluta lopettaa hallitusti joidenkin lainkäyttöalueellaan toimivien rahoituslaitosten toiminnan. Tällainen hallittu likvidaatio, joka mahdollisesti yhdistettäisiin julkisten varojen sijoittamiseen, voi tulla kyseeseen yksittäistapauksissa joko ainoana toimenpiteenä tai pelastamistuen myöntämisen jälkeen toisena vaiheena, kun asianomaisen rahoituslaitoksen rakenneuudistusta ei selvästikään pystytä toteuttamaan onnistuneesti. Toiminnan hallittu lopettaminen voi myös olla osa yleisesti sovellettavaa takausjärjestelyä esimerkiksi EFTA-valtion käynnistäessä rahoituslaitoksen likvidaatiomenettelyn, kun rahoituslaitokselle myönnettyä takausta vastaava suoritus vaaditaan maksettavaksi.
- 44) Myös näiden järjestelyjen ja niiden mukaisten yksittäisten likvidaatiotoimien arviointi toteutetaan soveltuvin osin samalla tavoin kuin edellä esitetty takausjärjestelyjen arviointi.
- 45) Seuraavat näkökohdat liittyvät likvidaatiotoimenpiteen erityisluonteeseen:
- 46) Likvidaatiotoimissa on määrätietoisesti pyrittävä minimoimaan moraalikato erityisesti estämällä osakkeenomistajia ja mahdollisesti myös tietyn tyyppisiä velkojia hyötymästä yritykselle myönnetystä tuesta toiminnan hallitun lopettamisen yhteydessä.
- 47) Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttämiseksi likvidaatiovaihe ei saisi kestää kauempaa kuin asianmukainen toiminnan lopettaminen edellyttää. Jos tuensaajan asemassa oleva rahoituslaitos jatkaa toimintaansa likvidaation aikana, se ei saisi käynnistää uusia liiketoimia vaan ainoastaan jatkaa vanhojen loppuun saattamista. Pankkitoimilupa olisi peruutettava viipymättä.
- 48) Kun varmistetaan tuen rajaaminen tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämättömään määrään, on otettava huomioon, että rahoitusjärjestelmän vakauden turvaaminen tässä rahoitusmarkkinoiden myllerryksessä saattaa edellyttää korvausta tukitoimenpitein joillekin toimintaansa lopettavan pankin velkojille. Tässä tapauksessa velkatyyppien valintaperusteita määritettäessä olisi noudatettava samoja sääntöjä kuin valittaessa takausjärjestelyn piiriin kuuluvia velkoja.
- 49) Yritystä myytäessä on noudatettava tiettyjä ehtoja, jotta voidaan varmistaa, että tukea ei myönnetä rahoituslaitoksen tai sen osien ostajille eikä myytävälle yksiköille. Valvontaviranomainen ottaa seuraavat perusteet huomioon määrittäessään, sisältykö toimenpiteisiin mahdollisesti tukea:
- myyntiprosessin olisi oltava avoin ja syrjimätön,
 - myynnin olisi tapahduttava markkinaehdoin,
 - valittavan järjestelyn mukaan rahoituslaitoksen tai valtion olisi pyrittävä myymään varat ja velat mahdollisimman korkeaan hintaan,
 - jos myytävälle taloudelliselle toiminnolle on tarpeen myöntää tukea, kukin tapaus tutkitaan erikseen suuntaviivojen periaatteiden mukaisesti.
- 50) Jos edellä mainittuja perusteita sovellettaessa havaitaan ostajille tai myydyille yksiköille myönnetyn tukea, kyseisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille on arvioitava erikseen.

⁽¹⁾ EFTA-valtioiden ja valvontaviranomaisen oman työn helpottamiseksi valvontaviranomainen on valmistautunut tutkimaan useita samankaltaisia rakenneuudistustapauksia yhtä aikaa. Valvontaviranomainen voi myös todeta, että suunnitelmaa ei tarvitse toimittaa, jos kyseessä on pelkkä rahoituslaitoksen likvidaatio tai jäljellä oleva taloudellinen toiminta on vähäistä.

6. MUUNTYYPPISEEN LIKVIDITEETTIIVUN MYÖNTÄMINEN

51) Kun EFTA-valtiot ratkovat yksittäisten rahoituslaitosten akuutteja likviditeettiongelmia, ne kenties haluavat täydentää takaus- tai pääomasijoitusjärjestelyjä muulla julkisista varoista myönnetyllä likviditeettituella (keskuspankin varat mukaan lukien). Jos EFTA-valtio tai keskuspankki reagoi pankkikriisiin yksittäisiä pankkeja suosivien valikoivien toimenpiteiden sijaan kaikille markkinatoimijoille avoimilla yleisesti sovellettavilla toimenpiteillä (esim. kaikille markkinoilla toimiville yrityksille yhtäläisin ehdoin myönnettävät lainat), ne eivät useimmiten kuulu valtioneuvoston päätösten soveltamisalaan eikä niistä tarvitse ilmoittaa valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomaisen näkemyksen mukaan valtioneuvoston päätösten soveltamisalaan eivät kuulu esimerkiksi keskuspankkien rahapolitiittiset toimet, kuten avomarkkinaoperaatiot ja maksuvalmiusjärjestelmät. Erityisissä olosuhteissa yksittäiselle rahoituslaitokselle suunnattu tuki ei ehkä ole valtiontukea. Valvontaviranomainen katsoo komission päätöksentekokäytännön⁽¹⁾ mukaisesti, että keskuspankin varoista rahoituslaitokselle myönnetty tuki ei välttämättä ole valtiontukea, jos muun muassa seuraavat edellytykset täyttyvät:

- rahoituslaitos on vakavarainen likviditeettitukea myönnettäessä eikä tuki ole osa suurempaa pakettia,
- järjestelylle on asetettu täysi vakuus, jonka arvoa alennetaan sen laadun ja markkina-arvon perusteella,
- keskuspankki perii tuensaajalta sakkokorkoa,
- toimenpide toteutetaan keskuspankin aloitteesta eikä sille ole annettu valtion vastatakausta.

52) Valvontaviranomaisen mielestä nykyisissä poikkeusoloissa julkisista varoista (keskuspankin varat mukaan lukien) myönnettävä likviditeettituki, joka todetaan valtioneuvoston päätöksellä, voi soveltua yhteismarkkinoille pelastamis- ja rakenneuudistusrahoitusjärjestelyjen periaatteiden mukaisesti. Likviditeettijärjestely voidaan hyväksyä periaatteessa kuutta kuukautta pidemmäksi ja enintään kahden vuoden ajaksi edellyttäen, että järjestelyn toimintaa tarkastellaan uudelleen kuuden kuukauden välein⁽²⁾. Likviditeettijärjestelyn voimassaoloaikaa voidaan edelleen jatkaa valvontaviranomaisen luvalla, jos finanssikriisi sitä edellyttää.

7. VALTIONTUKIEN NOPEA TUTKINTA

53) Kun valvontaviranomainen soveltaa valtioneuvoston päätöksiä tässä luvussa käsiteltyihin toimenpiteisiin ottaen samalla huomioon finanssimarkkinoilla vallitsevan tilanteen, sen olisi yhteistyössä EFTA-valtioiden kanssa varmistettava, että toimenpiteillä saavutetaan asetetut tavoitteet ja että ne vääristävät ETA:n jäsenvaltioiden sisäistä ja niiden välistä kilpailua mahdollisimman vähän. Jotta yhteistyö olisi helpompaa ja sekä EFTA-valtioilla että kolmansilla olisi tarvittava oikeusvarmuus siitä, että toteutettavat toimenpiteet ovat ETA-sopimuksen määräysten mukaisia (mikä on merkittävä osatekijä pyrittäessä palauttamaan luottamus markkinoille), EFTA-valtioiden on ehdottomasti ilmoitettava aikeistaan valvontaviranomaiselle ja toimitettava mahdollisimman kattavat toimenpidesuunnitelmat viipymättä ja viimeistään ennen toimenpiteen toteuttamista. Valvontaviranomainen on sitoutunut varmistamaan tukitoimenpiteiden nopean hyväksymisen sen jälkeen, kun ilmoitukset on vastaanotettu täydellisinä.

⁽¹⁾ Ks. esimerkiksi asia Northern Rock (EUVL C 43, 16.2.2008, s. 1).

⁽²⁾ Tarkasteluun sovelletaan 24 kohdassa esitettyjä periaatteita.

LIITE II

Rahoituslaitosten⁽¹⁾ pääomapohjan vahvistaminen tämänhetkessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojaimein kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi⁽²⁾

1. JOHDANTO

- 1) EFTAn valvontaviranomaisen, jäljempänä 'valvontaviranomainen', 29. tammikuuta 2009 antamissa suuntaviivoissa "Valtiontukisääntöjen soveltaminen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin"⁽³⁾, jäljempänä "rahoituslaitoksia koskevat suuntaviivat", todetaan, että pääomasijoitusjärjestelyt ovat keskeisiä toimenpiteitä, joita EFTA-valtiot⁽⁴⁾ voivat toteuttaa rahoitusmarkkinoiden vakauden ja asianmukaisen toiminnan ylläpitämiseksi.
- 2) Pääomapohjan vahvistamista käsiteltiin samassa hengessä 7. lokakuuta 2008 pidetyssä Ecofin-neuvoston kokouksessa ja 12. lokakuuta 2008 pidetyssä euroryhmän kokouksessa. Niiden päätelmissä todetaan seuraavaa: "Hallitukset sitoutuvat tarvittaessa tarjoamaan pääomaa asianmukaisen määrän, samalla kuitenkin suosien kaikin mahdollisin tavoin yksityisen pääoman hankkimista. Rahoituslaitokset olisi velvoitettava hyväksymään lisärajoituksia, erityisesti sellaisia, joilla suljetaan pois tällaisten järjestelyjen mahdollinen väärinkäyttö muiden kuin tuensaajien kustannuksella". Lisäksi todetaan, että "kilpailijoiden oikeutettuja etuja on suojeltava erityisesti valtiontukea koskevin säännöin".
- 3) Komissio oli hyväksynyt joulukuuhun 2008 mennessä kolmen jäsenvaltion pääomasijoitusjärjestelyt sekä yksittäisiä pääomasijoitustoimenpiteitä nk. pankkiedonannossa esitettyjen periaatteiden mukaisesti⁽⁵⁾. Komissio on antanut hyväksyntänsä pääomapohjan vahvistamiselle kantaosakkeiden ja etuoikeutettujen osakkeiden muodossa edellyttäen muun muassa, että pääomasijoituksesta saatava vastike määräytyy markkinaehtoisesti, pankkien toimintalinjoihin liittyviä asianmukaisia suojaimeita otetaan käyttöön ja pääomasijoitusjärjestelyjä tarkastellaan uudelleen säännöllisesti. Koska nyt suunnitellut pääomasijoitusjärjestelyt poikkeavat toisistaan luonteeltaan, soveltamisalaltaan ja ehdoiltaan huomattavasti, sekä jäsenvaltiot että mahdolliset tuensaajapankit ovat pyytäneet tarkempaa ohjeistusta siitä, olisivatko tietyt pääomittamisen muodot valtiontukisääntöjen nojalla hyväksyttäviä. Jotkin valtiot esimerkiksi suunnittelevat pankkien pääomapohjan vahvistamista ei niinkään niiden pelastamiseksi vaan ennemminkin reaalityönsä luoton-saannin varmistamiseksi. Näissä suuntaviivoissa annetaan ohjeistusta uusien pääomasijoitusjärjestelyjä varten ja annetaan mahdollisuus mukauttaa voimassa olevia pääomasijoitusjärjestelyjä.

Yhteiset tavoitteet: Rahoitusjärjestelmän vakauden palauttaminen, reaalityönsä luoton-saannin varmistaminen ja järjestelmään kohdistuvan maksukyvyttö-myysriskin käsittely

- 4) Rahoitusmarkkinoiden nykytilanteessa pankkien pääomapohjan vahvistaminen voi palvella useita tavoitteita. Ensinnäkin pääomasijoitukset vaikuttavat rahoitusjärjestelmän vakauden palauttamiseen ja auttavat palauttamaan luottamuksen, jota tarvitaan pankkien välisen luotonannon elvyttämiseksi. Lisäpääoma toimii myös taantumassa puskurina tappioita vastaan ja rajoittaa pankkien riskiä menettää maksukykynsä. Nykyolosuhteissa, erityisesti Lehman Brother-sin kaatumisen seurauksena, perustaltaan terveet pankit voivat tarvita pääomasijoituksia, sillä yleinen käsitys on, että vakavaraisuutta on parannettava ottaen huomioon aikaisempi riskien aliarviointi ja rahoituksen kallistuminen.
- 5) Toiseksi pääomasijoitusten tavoitteena voi olla reaalityönsä luoton-saannin varmistaminen. Perustaltaan terveet pankit voivat päättää rajoittaa luotonantoa välttääkseen riskiä ja parantaa vakavaraisuuttaan. Valtion pääomasijoitukset voivat ehkäistä luottolamaa ja rajoittaa rahoitusmarkkinoiden vaikeuksien siirtymistä muille aloille.
- 6) Kolmanneksi valtion pääomasijoitukset saattavat myös olla sopiva ratkaisu sellaisten rahoituslaitosten ongelmiin, jotka ovat menettäneet maksukykynsä oman liiketoimintamallinsa tai sijoitusstrategiansa vuoksi. Julkisista varoista tuleva pääomasijoitus, joka tarjoaa yksittäiselle pankille kriisitukea, saattaa myös auttaa välttämään sen mahdollisesta maksukyvyttömyydestä järjestelmälle aiheutuvia lyhytaikaisia vaikutuksia. Pidemmällä aikavälillä pääomapohjan vahvistaminen voisi palvella kyseisen pankin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen tai sen likvidaatian valmistelua.

⁽¹⁾ Yksinkertaisuuden vuoksi tässä asiakirjassa "rahoituslaitoksia" kutsutaan "pankeiksi".

⁽²⁾ Nämä suuntaviivat vastaavat komission tiedonantoa "Rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistaminen tämänhetkessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojaimein kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi", joka annettiin 5. joulukuuta 2008 (K(2008) 8259 lopullinen), jäljempänä "pääomapohjan vahvistamista koskeva tiedonanto".

⁽³⁾ Nämä suuntaviivat vastaavat komission tiedonantoa "Valtiontukisääntöjen soveltaminen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin" (EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8).

⁽⁴⁾ Näissä suuntaviivoissa EFTA-valtioilla tarkoitetaan Norjaa, Islantia ja Liechtensteiniä.

⁽⁵⁾ Ks. asiassa N 507/08 13. lokakuuta 2008 tehty komission päätös rahoitustukitoimenpiteistä Yhdistyneen kuningaskunnan pankkialalla (EUVL C 290, 13.11.2008, s. 4), asiassa N 512/08 27. lokakuuta 2008 tehty komission päätös Saksan rahoituslaitoksille suunnatuista tukitoimenpiteistä (EUVL C 293, 15.11.2008, s. 2), asiassa N 560/08 19. marraskuuta 2008 tehty komission päätös Kreikan luotto-laitoksille suunnatuista tukitoimenpiteistä, Alankomaita koskevassa asiassa N 528/08 12. marraskuuta 2008 tehty komission päätös tuesta ING Groep N.V:lle ja asiassa NN 68/08 25. marraskuuta 2008 tehty komission päätös Latvian valtion tuesta JSC Parex Bankalle.

Mahdolliset kilpailuongelmat

- 7) Kun nämä yhteiset tavoitteet pidetään mielessä, pääomasijoitusjärjestelyjen ja -toimenpiteiden arvioinnissa on otettava huomioon mahdollinen kilpailun vääristyminen kolmella tasolla.
- 8) Jos EFTA-valtio vahvistaa omien pankkiensa pääomapohjaa, se ei saisi antaa kyseisille pankeille kohtuutonta kilpailuetua muiden ETA:n jäsenvaltioiden pankkeihin nähden. Jos pankki saa ilman asianmukaista riskiperusteista syytä rahoitusta huomattavasti halvemmalla kuin kilpailijat muissa ETA:n jäsenvaltioissa, tällä voi olla huomattava vaikutus pankin kilpailuasemaan laajemmilla Euroopan yhtenäismarkkinoilla. Liiallinen tukeminen yhdessä EFTA-valtiossa voisi myös saada aikaan ETA:n jäsenvaltioiden välisen tukikilpailun ja aiheuttaa ongelmia sellaisten ETA:n jäsenvaltioiden talouksissa, jotka eivät ole ottaneet käyttöön pääomasijoitusjärjestelyjä. Julkisista pääomasijoituksista saatavien vastikkeiden ja pääomasijoitusten muiden ehtojen suhteen on noudatettava yhdenmukaista ja koordinoitua lähestymistapaa, jotta toimintaedellytykset säilyvät tasapuolisina. Yksipuoliset ja koordinoimattomat toimet voivat myös vaikeuttaa pyrkimyksiä rahoitusmarkkinoiden vakauden palauttamiseksi. (Reilun kilpailun varmistaminen ETA:ssa).
- 9) Toisena seikkana on huomattava, että EFTA-valtion kaikille pankeille avoimet pääomasijoitusjärjestelyt, joissa ei asianmukaisella tavalla eroteta tuensaajapankkeja toisistaan niiden riskiprofiilin perusteella, saattavat antaa ongelmapankeille tai heikommin suoriutuville pankeille aiheutonta etua perustaltaan terveisiin ja paremmin suoriutuviin pankkeihin nähden. Tämä vääristää kilpailua markkinoilla, vääristää kannustimia, pahentaa moraalikatoa ja heikentää eurooppalaisten pankkien yleistä kilpailukykyä. (Reilun kilpailun varmistaminen pankkien välillä).
- 10) Kolmanneksi todettakoon, että pääomapohjan vahvistaminen julkisin varoin ja erityisesti siitä saatava vastike, ei saa vaikuttaa niin, että julkisen rahoituksen ulkopuolelle jääneiden pankkien, jotka hankkivat lisöpääomaa markkinoilta, kilpailukyky heikkenee huomattavasti. Julkisin varoin toteutettava järjestely, joka syrjäyttää markkinalähtöisen rahoituksen, estää markkinoiden toiminnan normalisoitumisen. (Markkinoiden toiminnan normalisoitumisen varmistaminen).
- 11) Kaikilla esitetyillä pääomasijoitusjärjestelyillä on kumulatiivisia kilpailuvaikutuksia näillä kaikilla kolmella tasolla. On kuitenkin luotava tilanne, jossa nämä kilpailuongelmat ja tavoitteet – rahoitusmarkkinoiden vakauden palauttaminen, reaalityökalujen luotonsaannin varmistaminen ja maksukyvyttömyysriskin pienentäminen – ovat tasapainossa. Pankkien on voitava saada pääomaa riittävän edullisin ehdoin, jotta niiden pääomapohjan vahvistaminen tehoaa tarvittavalla tavalla. Toisaalta pääomasijoitustoimenpiteisiin liittyvillä ehdoilla olisi varmistettava tasapuoliset toimintaedellytykset ja pidemmällä aikavälillä palaaminen tavanomaisiin markkinaolosuhteisiin. Siksi valtion tukitoimien olisi oltava oikeasuhteisia ja tilapäisiä, ja ne olisi suunniteltava niin, että ne kannustavat pankkeja irtautumaan valtion tuesta heti kun markkinatilanne sen sallii, jotta Euroopan pankkiala olisi kriisin jälkeen kilpailukykyinen ja tehokas. Pääomasijoitusten markkinalähtöinen hinnoittelu olisi paras keino suojaautua pääomasijoitusjärjestelyjen perusteetomilta eroilta ja tällaisen pääoman epäasianmukaiselta käytöltä. EFTA-valtioiden olisi aina varmistettava, että pankkien pääomapohjan vahvistaminen perustuu todelliseen tarpeeseen.
- 12) Koska rahoitusmarkkinoiden vakautta ja kilpailua koskevien tavoitteiden välille on löydettävä tasapaino, korostuu tarve tehdä ero perustaltaan terveiden, hyvin suoriutuvien pankkien ja heikommin suoriutuvien ongelmapankkien välille.
- 13) Arvioidessaan pääomasijoitustoimenpiteitä, olivatpa ne laajempia järjestelyjä tai tukea yksittäisille pankeille, valvontaviranomainen kiinnittääkin erityistä huomiota tuensaajien riskiprofiiliin⁽⁶⁾. Pankkien, joilla on korkeampi riskiprofiili, olisi periaatteessa maksettava pääomasta enemmän. Kun EFTA-valtiot suunnittelevat useille pankeille avoimia pääomasijoitusjärjestelyjä, niiden olisi mietittävä tarkasti kelpoisuusehtoja ja erilaisen riskiprofiilin omaavien pankkien kohtelua ja kohdeltava niitä eri tavoin (ks. liite 1). On kiinnitettävä huomiota niiden pankkien tilanteeseen, joilla on tämänhetkisistä poikkeuksellisista olosuhteista johtuvia vaikeuksia mutta joita olisi pidetty perustaltaan terveinä ennen kriisiä.
- 14) Esimerkiksi kriisiä edeltävät luottoriskinvaihtosopimusten hinnat ja luottoluokitukset olisivat hyvä perusta eri pankkien vastiketason eriyttämiseksi sellaisten indikaattoreiden kuin lainsäädäntöön perustuvien vakavaraisuusvaatimusten noudattamisen ja kansallisten valvontaviranomaisten varmentaman tulevan vakavaraisuuden lisäksi. Nykyiset luottoriskinvaihtosopimusten hinnat voivat myös kertoa pankkikohtaisista riskeistä, jotka heikentävät joidenkin pankkien kilpailukykyä yleisen kriisin päätyttyä. Kriisiä edeltävissä ja tämänhetkisissä hinnoissa pitäisi kuitenkin joka tapauksessa näkyä mahdollisten "myrkyllisten" omaisuuserien aiheuttama rasitus ja/tai pankin liiketoimintamallin heikkous, joka voi johtua esimerkiksi siitä, että se on liian riippuvainen lyhytaikaisesta rahoituksesta, tai siitä että velkaantumistaso on epätavallisen suuri.
- 15) Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa voi olla lyhyellä aikavälillä välttämätöntä hyväksyä ongelmapankeilta pienemmät vastikkeet olettaen ja edellyttäen, että niiden hyväksi toteutetut julkiset tukitoimet näkyvät pidemmällä aikavälillä niiden elinkelpoisuuden palauttamiseksi tarvittavassa rakenneuudistuksessa, jotta niiden saaman tuen kilpailuvaikutus voidaan ottaa huomioon vastasuoritteissa. Rahoituksellisesti terveille pankeille voidaan antaa mahdollisuus saada pääomasijoituksia suhteellisen halvalla, jolloin julkisen tuen ehdot ovat pidemmällä aikavälillä huomattavasti edullisemmat. Edellytyksenä on, että ne hyväksytyt sellaiset irtautumista tai sijoitusvälineiden muuntamista koskevat ehdot, että valtion osallistuminen pysyy luonteeltaan tilapäisenä, tavoitteena säilyä rahoitusjärjestelmän vakauden palauttaminen ja talouden luotonsaannin varmistaminen ja estetään varojen väärinkäyttö laajempiin strategisiin tarkoituksiin.

⁽⁶⁾ Lisätietoja liitteessä I.

Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston suositukset

- 16) Euroopan keskuspankki esitti neuvostonsa 20. marraskuuta 2008 antamissa suosituksissa menetelmän, jolla arvioidaan perustaltaan terveille pankeille suunnattujen valtion pääomasijoitustoimenpiteiden hinnoittelua euroalueella. Kyseisten suositusten perustana olevat näkökohdat ovat täysin tässä esitettävien periaatteiden mukaisia. EKP pani sille annettujen tehtävien mukaisesti erityistä painoa pääomasijoitustoimenpiteiden vaikuttavuudelle. Niiden on vahvistettava rahoitusjärjestelmän vakautta ja edistettävä reaalitalouden häiriötöntä luotonsaantia. Samalla se korosti tarvetta markkinalähtöiseen hinnoitteluun, jossa otetaan huomioon yksittäisten tuensaajapankkien riskit ja tarve säilyttää tasapuoliset toimintaedellytykset kilpailevien pankkien välillä.
- 17) Vaikka EFTA-valtiot eivät ole EKP:n jäseniä, valvontaviranomainen pitää EKP:n suosituksia tervetulleina. Niissä ehdotetaan tuottohaarukkaan perustuvaa hinnoittelujärjestelyä niille pääomasijoituksille, jotka suunnataan pankeille, jotka erilaisista riskiprofiileista huolimatta ovat perustaltaan terveitä. Tässä asiakirjassa on tarkoitus laajentaa ohjeistusta vastikeprosenttien lisäksi myös muihin ehtoihin sekä edellytyksiin, joilla pankit, jotka eivät ole perustaltaan terveitä, voivat saada julkista pääomaa.
- 18) Valvontaviranomainen myöntää, että tämänhetkiset poikkeukselliset markkinakorot eivät ole järkevä vertailukohta pääomasta saatavan vastikkeen sopivan tason määrittämiseksi. Valvontaviranomainen on kuitenkin sitä mieltä, että EFTA-valtioiden pääomasijoitustoimenpiteissä olisi otettava huomioon riskien aliarviointi kriisiä edeltäneenä aikana. Jos näin ei tehdä, valtion vastiketaso voi antaa tuensaajille aiheutonta kilpailuetua ja syrjäyttää yksityiset pääomasijoitukset.

2. ERILAISIA PÄÄOMASIOITUSMUOTOJA SÄÄNTELEVÄT PERIAATTEET

- 19) Kilpailun vääristymistä voidaan parhaiten rajoittaa pysyttelemällä hinnoittelussa lähellä markkinahintoja ⁽⁷⁾. Pääomapoljan vahvistaminen olisi näin ollen suunniteltava niin, että siinä otetaan huomioon kunkin pankin markkinatilanne, mukaan lukien sen tämänhetkinen riskiprofiili ja vakavaraisuus, sekä säilytetään tasapuoliset toimintaedellytykset siten, että tarjottava tuki ei ole tämänhetkisiin markkinavaihtoehtoihin verrattuna liian suuri. Lisäksi hinnoitteluehtojen olisi kannustettava pankkeja luopumaan valtion sijoituksesta heti kun kriisi on ohi.
- 20) Näitä periaatteita noudattaen pääomasijoitustoimenpiteistä arvioidaan seuraavia seikkoja: pääomasijoituksen tavoite, tuensaajapankin vakaus, vastike, irtautumiskannustimet, joilla pyritään erityisesti siihen, että valtion pääoma korvataan yksityisillä sijoituksilla ⁽⁸⁾ ja että valtion sijoitukset pankkien pääomaan ovat luonteeltaan tilapäisiä, suojatoimet tuen väärinkäyttöä ja kilpailun vääristymistä vastaan, pääomasijoitusjärjestelyn vaikutusten ja tuensaajien tilanteen tarkastelu säännöllisen raportoinnin tai tarvittaessa rakenneuudistussuunnitelmien avulla.

2.1 Pääomasijoitukset tämänhetkisillä markkinakoroilla

- 21) Jos valtion pääomasijoitukset toteutetaan samoin ehdoin kuin yksityisten sijoittajien huomattava osallistuminen (vähintään 30 prosenttia), valvontaviranomainen hyväksyy sopimuksessa määrätyn vastikkeen ⁽⁹⁾. Tällainen operaatio aiheuttaa hyvin vähän kilpailuongelmia, elleivät sopimusehdot muuta merkittävästi yksityisten sijoittajien kannustimia. Siksi kilpailua turvaaviin ennakkotoimiin tai irtautumiskannustimiin ei periaatteessa näy olevan tarvetta.

2.2 Perustaltaan terveiden pankkien pääomapoljan tilapäinen vahvistaminen rahoitusjärjestelmän vakauden ja reaalitalouden luotonsaannin edistämiseksi

- 22) Arvioidessaan perustaltaan terveiden pankkien kohtelua valvontaviranomainen panee huomattavasti painoa sille, että tällaiset pankit pidetään erillään muista pankeista. Tätä on käsitelty 12–15 kohdassa.

⁽⁷⁾ Ks. rahoituslaitoksia koskevien suuntaviivojen 39 kohta.

⁽⁸⁾ Tässä asiakirjassa irtautumiskannustimilla tai kannustimilla luopua valtion tuesta viitataan siihen, että valtion pääoma pyritään korvaamaan yksityisellä pääomalla siinä määrin kuin on tarpeellista ja asianmukaista, jotta voidaan palata tavanomaisiin markkinaolosuhteisiin.

⁽⁹⁾ Ks. esim. asiassa N 512/08 27. lokakuuta 2008 tehty komission päätös Saksan rahoituslaitoksille suunnatuista tukitoimenpiteistä, 54 kohta.

- 23) Vastikkeessa on otettava asianmukaisesti huomioon seuraavat seikat:
- a) Kunkin tuensaajan tämänhetkinen riskiprofiili⁽¹⁰⁾;
 - b) Valitun välineen erityispiirteet, sen etuoikeusasema mukaan lukien; riski ja kaikki maksuehdot⁽¹¹⁾;
 - c) Irtautumiskannustimet (step-up- ja lunastuslausekkeet);
 - d) Asianmukainen riskitön viitekorko.
- 24) Valtion pääomasijoituksista saatava *vastike* ei voi olla yhtä suuri kuin tämänhetkinen markkinataso (noin 15 prosenttia)⁽¹²⁾ koska niissä ei välttämättä ole kysymys tavanomaisista markkinaehdoista⁽¹³⁾. Tämän vuoksi valvontaviranomainen on valmis hyväksymään sen, että perustaltaan terveisiin pankkeihin tehdään pääomasijoituksia tämänhetkisiä markkinahintoja halvemmalla, jotta pankkien olisi helpompi hyödyntää tällaisia instrumentteja ja sitä kautta voitaisiin edistää rahoitusjärjestelmän vakauden palauttamista ja varmistaa reaalitalouden luotonsaanti.
- 25) Kokonaistuotto, jonka valtio voi odottaa pääomasijoituksesta saavansa, ei saisi kuitenkaan poiketa liikaa tämänhetkistä markkinahinnoista, koska i) kriisiä edeltänyttä riskin alihinnoittelua olisi vältettävä, ii) tuotossa pitäisi näkyä epävarmuus siitä, milloin ja millä tasolla hintatasapaino jälleen saavutetaan, iii) pääomasijoitusjärjestelystä irtautumiselle olisi oltava kannustimet ja iv) kilpailun vääristymisen riski olisi minimoitava sekä ETA:n jäsenvaltioiden välillä että niiden pankkien välillä, jotka hankkivat pääomaa markkinoilta ilman valtiontukea. On tärkeää, että vastiketaso ei poikkeaa liikaa tämänhetkisistä markkinahinnoista, jotta voidaan välttää yksityisen sektorin pääomasijoitusten syrjäyttäminen ja helpottaa paluuta tavanomaisiin markkinaolosuhteisiin.

Pääomasijoitusten lähtöhinta

- 26) Pääomajärjestelmän vahvistamista koskevassa tiedonannossa⁽¹⁴⁾ komissio kuvaili menetelmiä pääomasijoitusten hinnan lähtötason määrittämiseksi. Valvontaviranomainen soveltaa jäljempänä kuvailtuja menetelmiä vastaavalla tavalla. Se ottaa kuitenkin huomioon, että EFTA-valtiot eivät kuulu eurojärjestelmään. Komissio katsoo, että 20. marraskuuta 2008 annetuissa eurojärjestelmän suosituksissa esitetään soveltuva menetelmä pääomasijoitusten hinnan määrittämiseksi. Eurojärjestelmän näkemyksen mukaan tällä menetelmällä lasketut vastikkeet ovat asianmukainen perusta (lähtötaso) perustaltaan terveisiin pankkeihin tehdyiltä pääomasijoituksilta edellytetyille nimelliselle tuotolle. Hintaa voidaan mukauttaa ylöspäin, koska on tarpeen kannustaa luopumaan valtion pääomasta⁽¹⁵⁾. Komissio katsoo, että tällaiset mukautukset palvelevat myös tavoitetta estää kilpailun vääristyminen.
- 27) Eurojärjestelmän suosituksen mukaan valtion *perustaltaan terveille pankeille* suuntaamilta pääomasijoitusvälineiltä – etuoikeutetut osakkeet ja muut sekamuotoiset pääomainstrumentit – vaadittavan tuoton määrittämisessä voitaisiin käyttää hintahaarukkaa, joka määritellään seuraavasti: i) etuoikeusasemaltaan huonommassa asemassa olevilta veloilta vaadittava tuotto muodostaa *alarajan* ja ii) kantaosakkeilta vaadittava tuotto muodostaa *ylärajan*. Menetelmässä hintahaarukan laskenta perustuu erilaisiin tekijöihin, joissa olisi otettava huomioon myös yksittäisten pankkien (tai samankaltaisista pankeista muodostuvien ryhmien) ja EFTA-valtioiden erityispiirteet. Komissio on havainnut, että tätä menetelmää sovellettaessa voidaan merkityksellisten parametrien (valtion joukkovelkakirjojen tuotot, luottoriskinvaihtosopimusten hinnat, osakeriskipremio) keskiarvoja (aritmeettinen keskiarvo tai mediaani) käyttämällä määrittää haarukka, jossa etuoikeusasemaltaan huonommassa asemassa olevaa velkaa muistuttavien etuoikeutettujen osakkeiden keskimääräinen vaadittu tuottoaste on 7 prosenttia ja euroalueen pankkien kantaosakkeiden keskimääräinen vaadittu tuotto on 9,3 prosenttia. Tämä keskimääräinen hintahaarukka on luonteeltaan suuntaa antava.

⁽¹⁰⁾ Lisätietoja liitteessä I.

⁽¹¹⁾ Esim. monet parametrit lisäävät tai vähentävät etuoikeutettujen osakkeiden (niiden täsmällisestä määrittelystä riippuen) arvoa, kuten: vaihdettavuus kantaosakkeisiin tai muihin instrumentteihin, kumuloituvat tai ei-kumuloituvat osingot, kiinteä tai vaihtuva osinkotuotto, selvitystilassa parempi asema kantaosakkeisiin nähden, mahdollinen osallistuminen kantaosakkeille maksetun osinkotuoton lisäksi tulevan voiton jakamiseen, myyntioptiot, lunastuslausekkeet, äänioikeus. Valvontaviranomainen käyttää vertailukohtana pääomainstrumenttien yleistä luokittelua (esim. ensisijainen/toissijainen pääoma, Tier 1 / Tier 2).

⁽¹²⁾ Tällä viitataan komission tiedonantoon rahoituslaitosten pääomajärjestelmän vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä, alaviite 10.

⁽¹³⁾ Tämänhetkinen vastiketaso voi kertoa myös siitä, että pankkien siirtyessä pois entisestä liiketoimintamallista, jossa nykyinäkökulmasta oli kyse pääomavajeesta, ensisijaisen pääoman kysyntä on suhteellisen suurta, kun taas tarjonta on suhteellisen vähäistä ja markkinat hyvin epävakaita.

⁽¹⁴⁾ Ks. alaviite 2, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

⁽¹⁵⁾ Ks. 20. marraskuuta 2008 annetut EKP:n neuvoston suositukset pääomasijoitusjärjestelyjen hinnoittelusta, 5–7 kohta.

- 28) Valvontaviranomainen hyväksyy perustaltaan terveiden pankkien osalta edellä esitettyyn menetelmään perustuvan vähimmäisvastikkeen. Tuotto eriytetään yksittäisen pankin tasolla erilaisten parametrien perusteella:
- a) valittu pääomatyyppi ⁽¹⁶⁾: mitä parempi etuoikeusasema, sitä vähäisempi vaadittu tuotto hintahaarukassa;
 - b) asianmukainen riskitön viitekorko;
 - c) kaikkien tukikelpoisten rahoituslaitosten (sekä vakavaraisten pankkien että ongelm pankkien) oma riskiprofiili kansallisella tasolla.
- 29) EFTA-valtiot voivat valita hinnoittelukaavan, joka sisältää lisäksi step-up- tai takaisinmaksulausekkeita. Tällaiset ehdot olisi valittava asianmukaisesti niin, että ne kannustavat siihen, että valtion pääomatuki pankeille päättyy mahdollisimman pian, mutta pääoman hinta ei nouse kohtuuttomasti.
- 30) Valvontaviranomainen hyväksyy myös vaihtoehtoisia hinnoittelumenetelmiä edellyttäen, että ne johtavat korkeamman tuottoon kuin edellä esitetyllä menetelmällä.

Kannustimet valtion pääomasta luopumiseen

- 31) Pääomasijoitustoimenpiteet on suunniteltava niin, että ne kannustavat luopumaan valtion pääomasijoituksesta, kun markkinatilanne sen sallii ⁽¹⁷⁾. Yksinkertaisin keino, jolla pankkeja voidaan kannustaa etsimään vaihtoehtoisia pääomaa, on että EFTA-valtiot vaativat valtion pääomasijoitukselle riittävän korkean tuoton. Siksi valvontaviranomainen pitää hyödyllisenä, että määritettyä lähtöhintaa korotetaan yleisesti lisällä ⁽¹⁸⁾ mikä kannustaa irtautumiseen. Hinnoittelurakenne, jossa hinta nousee ajan myötä, ja step-up-lausekkeet vahvistavat irtautumiseen kannustavaa mekanismia.
- 32) Jos EFTA-valtio ei halua korottaa nimellisvastiketta, se voi harkita kokonaisvastikkeen korottamista osto-optioilla tai muilla takaisinmaksulausekkeilla taikka mekanismeilla, jotka kannustavat hankkimaan yksityistä pääomaa esimerkiksi velvoittamalla maksamaan osinkojen jakamisen yhteydessä valtiolle korvaus, joka nousee ajan myötä.
- 33) EFTA-valtiot voivat myös harkita osinkojen jaon rajoittamista varmistaakseen valtion tukitoimien tilapäisen luonteen. Osingonjaon rajoittaminen edistäisi myös tavoitetta turvata reaalitalouden luotonsaanti ja vahvistaa tuensaajapankkien pääomapohjaa. Samaan aikaan olisi tärkeää sallia osinkojen jakaminen, jos se kannustaa sijoittamaan uutta yksityistä pääomaa perustaltaan terveisiin pankkeihin ⁽¹⁹⁾.
- 34) Valvontaviranomainen arvioi esitettyjä irtautumismekanismeja tapauskohtaisesti. Yleisesti ottaen mitä suurempi pääomasijoitus on kooltaan ja mitä enemmän riskejä tuensaajapankin toimintaan liittyy, sitä välttämättömämpää on luoda selkeä irtautumismekanismi. Vastiketason ja -tyypin sekä osingonjaon rajoitusten, jos sellaisia on tarpeen toteuttaa, on kokonaisuutena tarjottava tuensaajapankeille riittävät kannustimet irtautumiseen. Valvontaviranomainen katsoo, että osingonjakoa ei tarvitse rajoittaa, jos hinnoittelutaso vastaa pankkien riskiprofiilia ja step-up-lausekkeet tai vastaavat tekijät tarjoavat riittävästi kannustimia irtautumiseen ja pääomasijoitus on suhteellisen pieni.

Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen ehkäiseminen

- 35) Rahoituslaitoksia koskevien suuntaviivojen 35 kohdassa korostetaan, että pääomasijoitusjärjestelyjen yhteydessä tarvitaan suojatoimia mahdollisia väärinkäytöksiä ja kilpailun vääristymistä vastaan. Rahoituslaitoksia koskevien suuntaviivojen 38 kohdassa edellytetään, että pääomasijoitukset rajataan määrältään välttämättömään ja että tuensaaja ei käytä niitä aggressiivisiin liiketoimintastrategioihin, jotka olisivat ristiriidassa taustalla olevien pääomapohjan vahvistamistavoitteiden kanssa ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁶⁾ Esim. kantaosakkeet, toissijainen Tier 1 -pääoma tai Tier 2 -pääoma.

⁽¹⁷⁾ Ottaen huomioon minkä tyyppinen pääomasijoitusväline on ja miten valvontaviranomaiset ovat sen luokitelleet.

⁽¹⁸⁾ Tämä on erityisen tärkeää siksi, että riskien alihinnoittelu kriisiä edeltäneenä aikana saattaa vaikuttaa edellä esitettyyn menetelmään.

⁽¹⁹⁾ Näistä lähtökohdista osingonjakoa voitaisiin rajoittaa esimerkiksi ajallisesti tai se voitaisiin rajoittaa tiettyyn prosenttiosuuteen kertyneistä voitoista taikka se voitaisiin sitoa uuden pääoman tarjoamiseen (esim. maksamalla osinkoa uusien osakkeiden muodossa). Jos valtion pääomasijoitus maksetaan takaisin vähitellen, voitaisiin myös ajatella, että mahdollisia osinkorajoituksia lievennetään asteittain sitä mukaa kuin takaisinmaksu etenee.

⁽²⁰⁾ Koska tavoitteena on reaalitalouden luotonsaannin varmistaminen, perustaltaan terveille pankeille suunnatuissa pääomasijoitusjärjestelyissä ei välttämättä tarvitse rajoittaa taseen kasvua. Tämä koskee periaatteessa myös takausjärjestelyjä, ellei synny vakavaa uhkaa, että ETA:n jäsenvaltioiden väliset pääomavirrat suuntautuvat uudelleen.

- 36) Yleisperiaate on, että mitä suurempi vastike on, sitä vähemmän on tarvetta suojoitoimille, koska hinta rajoittaa kilpailun vääristymistä. Pankkien, jotka ovat valtion pääomasijoitusjärjestelyjen kohteena, olisi myös vältettävä käyttämästä tätä seikkaa mainosmielessä edistääkseen liiketoimintaansa.
- 37) Suojoitoimia voidaan tarvita, jotta aggressiivinen liiketoiminnan laajentaminen valtion tuella voidaan estää. Periaatteessa fuusiot ja yritysostot voivat edistää merkittävästi pankkialan vakauttamista, kun pyritään vakauttamaan rahoitusmarkkinat ja varmistamaan reaalitalouden keskeytyksetön luotonsaanti. Jotta julkista tukea saavat pankit eivät saisi etua niihin kilpailijoihin nähden, jotka eivät saa tukea, fuusiot ja yritysostot olisi yleensä toteutettava kilpailuttamiseen perustuvalla tarjousmenettelyllä.
- 38) Pankkien toimintalinjoja koskevien suojoitoimien laajuus perustuu oikeasuhteisuuden arviointiin, jossa otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät ja erityisesti tuensaajapankin riskiprofiili. Niiden pankkien kohdalla, joiden riskiprofiili on hyvin matala, voidaan tarvita vain hyvin vähäisiä toimintaan liittyviä suojoitoimia, mutta suojoitoimien tarve kasvaa, kun riskiprofiili on korkeampi. Oikeasuhteisuuden arviointiin vaikuttaa myös valtion pääomasijoituksen suhteellinen koko ja saavutettu pääomataso.
- 39) Jos EFTA-valtiot pyrkivät pääomasijoituksillaan reaalitalouden rahoittamiseen, niiden on varmistettava, että tuki todella vaikuttaa siihen. Tätä varten niiden olisi kansallisten säännösten mukaisesti liitettävä pääomasijoituksiin vaikuttavia ja toteuttamiskelpoisia kansallisia suojoitoimia, joilla varmistetaan, että sijoitettu pääoma käytetään reaalitalouden luotonsaannin ylläpitämiseen.

Tarkastelu

- 40) Kuten rahoituslaitoksia koskevissa suuntaviivoissa mainitaan ⁽²¹⁾ pääomasijoitusjärjestelyjen olisi lisäksi oltava säännöllisen uudelleenarvioinnin kohteena. EFTA-valtioiden olisi esitettävä valvontaviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa toimenpiteiden käyttöönotosta selvitys niiden täytäntöönpanosta. Selvityksessä on esitettävä täydelliset tiedot seuraavista:
- a) pankit, joihin on tehty pääomasijoituksia, ottaen huomioon 12–15 kohdassa ja liitteessä 1 esitetyt seikat, sekä arviointi pankin liiketoimintamallista pankin riskiprofiilin ja elinkelpoisuuden arvioimiseksi;
 - b) kyseisten pankkien vastaanottamat sijoitussummat ja ehdot, joilla pääomapohjan vahvistaminen on toteutettu;
 - c) saadun pääoman käyttö, muun muassa siltä osin kuin on kyseessä i) keskeytymätön luotonanto reaalitaloudelle, ii) ulkoinen kasvu ja iii) tuensaajapankkien osinkopolitiikka;
 - d) EFTA-valtioiden tekemien, irtautumiskannustimia sekä muita ehtoja ja suojoitoimia koskevien sitoumusten noudattaminen; sekä
 - e) eteneminen kohti irtautumista valtion pääomasta ⁽²²⁾.
- 41) Valvontaviranomainen arvioi tarkastelun yhteydessä muun muassa tarvetta jatkaa pankkien toimintalinjoihin liittyviä suojoitoimenpiteitä. Riippuen siitä, miten markkinaolosuhteet kehittyvät, se voi myös pyytää toimenpiteisiin liittyvien suojoitoimien tarkistamista, jotta voidaan varmistaa, että tuki rajataan määrältään ja kestoaltaan tämänhetkisen kriisin voittamisen kannalta välttämättömään.
- 42) Valvontaviranomainen muistuttaa, että jos alun perin perustaltaan terveenä pidetty pankki joutuu vaikeuksiin sen jälkeen, kun sen pääomapohjaa on vahvistettu, valvontaviranomaiselle on ilmoitettava pankin rakenneuudistus suunnitelmasta.

2.3 Pääomasijoitukset muiden pankkien pelastamiseksi

- 43) Pankkien pääomapohjan vahvistamiseen olisi sovellettava tiukempia vaatimuksia, jos pankit eivät ole perustaltaan terveitä.

⁽²¹⁾ Ks. rahoituslaitoksia koskevien suuntaviivojen 34–42 kohta. Valvontaviranomaisen hyväksymän pääomasijoitusjärjestelyn mukaisesti toteutetuista yksittäisistä pääomasijoitustoimenpiteistä ei tarvitse rahoituslaitoksia koskevien suuntaviivojen mukaan ilmoittaa, vaan EFTAn valvontaviranomainen arvioi ne uudelleenarvioinnin ja elinkelpoisuussuunnitelman esittämisen yhteydessä.

⁽²²⁾ Ottaen huomioon pääomasijoitusvälineen ominaisuudet.

- 44) Kuten edellä esitettiin, vastikkeessa olisi periaatteessa otettava huomioon tuensajaan riskiprofiili ja sen olisi oltava suurempi kuin perustaltaan terveillä pankeilla⁽²³⁾. Valvontaviranomaisilla on tästä huolimatta mahdollisuus rakenneuudistustapauksissa toteuttaa tarvittaessa kiireellisiä toimia. Jos hintaa ei voida asettaa tasolle, joka vastaa pankin riskiprofiilia, hinnan on kuitenkin oltava lähellä hintaa, jonka vastaava pankki vaatisi tavanomaisissa markkinaolosuhteissa. Huolimatta siitä, että pyrkimyksenä on rahoitusjärjestelmän vakauden varmistaminen, valtion pääoman sijoittaminen näihin pankkeihin voidaan hyväksyä ainoastaan sillä ehdolla, että toteutetaan pankin likvidaatio tai perusteellinen ja laajakantoinen rakenneuudistus, johon kuuluvat tarvittaessa myös muutokset johdossa ja omistaja-ohjauksessa. Siksi näiden pankkien osalta on esitettävä pääomapolun vahvistamisen jälkeen kuuden kuukauden kuluessa joko kattava rakenneuudistus- tai likvidaatiosuunnitelma. Kuten rahoituslaitoksia koskeissa suuntaviivoissa mainittiin, tällainen suunnitelma arvioidaan vaikeuksissa olevien yritysten pelastamis- ja rakenneuudistuksesta annetuissa suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden mukaisesti ja siihen on sisällytettävä vastasuoritteita.
- 45) Niin kauan kuin valtion pääomaa ei ole maksettu takaisin pelastamis- ja rakenneuudistusvaiheessa olevien ongelm pankkien toimintalinjoja koskeviin suoja-toimiin olisi periaatteessa kuuluttava seuraavat: osingonjaon rajoittaminen (mukaan lukien osingonjakokiello ainakin rakenneuudistusvaiheen aikana), johdon palkitsemisjärjestelmien tai lisäetu-
tujen jakamisen rajoittaminen, rahoitusjärjestelmän vakauttamistavoitetta vastaava velvollisuus palauttaa ja säilyttää korkeampi vakavaraisuusaste sekä aikataulu valtion pääoman takaisinmaksulle.

2.4 Loppuhuomautukset

- 46) Valvontaviranomainen ottaa huomioon mahdollisuuden, että pääomasijoitusoperaatiot ovat jossakin EFTA-valtiossa avoimia kaikille pankeille tai suurelle osalle pankeista tekemättä juurikaan eroa niiden välille, ja pyrkimyksenä on saada ajan myötä asianmukainen kokonaistuotto. Jotkin EFTA-valtiot voivat esimerkiksi hallinnollisista syistä päätyä käyttämään yksinkertaisempia menetelmiä. EFTA-valtioilla on mahdollisuus perustaa hinnoittelunsa edellä esitettyyn menetelmään, mutta valvontaviranomainen hyväksyy myös hinnoittelumenetelmät, jotka johtavat sellaiseen odotettavissa olevaan vuotuisen kokonaistuottoon kaikkien järjestelyyn osallistuvien pankkien osalta, että se vastaa kokonaisuudessaan erityyppisten pankkien riskejä ja kannustaa irtautumiseen. Tier 1 -pääomainstrumenttien osalta taso pitäisi yleensä asettaa 27 kohdassa tarkoitetun ylärajan yläpuolelle⁽²⁴⁾. Tähän voi liittyä alempi lähtöhinta ja asianmukainen step-up sekä muita eriyttämistekijöitä ja suoja-toimia (ks. edellä)⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ Ongelmapankeille laajennettu hintahaarukka, mikä tarkoittaa korkeampia vastikkeita, ks. 28 kohta.

⁽²⁴⁾ Komissio on toistaiseksi hyväksynyt pääomasijoitustoimenpiteet, joissa Tier 1 -instrumenttien odotettavissa oleva vuotuinen kokonaistuotto kaikkien järjestelyyn osallistuvien pankkien osalta on vähintään 10 prosenttia. Niissä ETA:n jäsenvaltioissa, joissa riskittömät viitekorot poikkeavat huomattavasti euroalueen keskiarvosta, tätä tasoa voi olla tarpeen mukauttaa vastaavasti. Mukautuksia tarvitaan myös riskittömien korkojen kehityksen perusteella.

⁽²⁵⁾ Esimerkkinä alhaisen lähtöhinnan ja tällaisten eriyttämistekijöiden yhdistelmästä ks. 12. marraskuuta 2008 tehty komission päätös asiassa N 528/08 (Alankomaat) tuesta ING Groep N.V:lle, jossa Tier 1 -pääomaksi luokitellun sui generis -pääomainstrumentin vastikkeena on kiinteä korko (8,5 %) ja suhteettoman suuret ja kasvavat koronmaksut sekä mahdollinen arvonnousu, mikä johtaa yli 10 prosentin odotettavissa olevaan vuosituottoon.

LIITE 1

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten hinnoittelu

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset (kantaosakkeet) ovat tunnetuin ensisijaisen Tier 1 -pääoman muoto. Kantaosakkeiden vastikkeena on epävarma tuleva osinkojen maksu ja osakkeiden hinnan nousu (luovutusvoitto/tappio), jotka molemmat riippuvat tulevaan rahavirtaan ja yrityksen tulokseen liittyvistä odotuksista. Tulevien rahavirtojen ennustaminen on nykytilanteessa vielä vaikeampaa kuin tavanomaisissa olosuhteissa. Siksi merkittävin tekijä on kantaosakkeiden noteerattu markkinahinta. Kun on kyse listaamattomista pankeista, joiden osakkeilla ei ole noteerattua hintaa, EFTA-valtioiden olisi noudatettava soveltuvaa markkinalähtöistä lähestymistapaa, kuten arvostamista täyteen arvoon.

Jos kantaosakkeiden liikkeeseenlaskua tuetaan (merkintäsitoumus), EFTA-valtio lunastaa merkintätakuun antajana osakkeet, joita nykyiset tai uudet sijoittajat eivät ole merkinneet, hintaan, joka on mahdollisimman alhainen suhteessa osakkeen hintaan juuri ennen kuin yleisestä liikkeeseenlaskusta ilmoitettiin. Liikkeeseenlaskijan olisi myös maksettava asianmukainen merkintäpalkkio⁽¹⁾. Valvontaviranomainen ottaa huomioon aiemmin saadun valtiontuen mahdollisen vaikutuksen tuensaajan osakkeiden hintaan.

Pankin riskiprofiilin arvioinnissa käytettävät indikaattorit

Kun valvontaviranomainen arvioi pankin riskiprofilia voidakseen tutkia pääomasijoitustoimenpiteen valtiontukisääntöjen perusteella, se ottaa huomioon pankin tilanteen erityisesti seuraavien indikaattoreiden suhteen:

- Vakavaraisuus: valvontaviranomainen pitää kansallisen valvontaviranomaisen tekemää arviointia pankin maksukyvyistä ja sen tulevasta vakavaraisuudesta myönteisenä tekijänä; tällaisessa tarkastelussa arvioidaan pankin altistumista erilaisille riskeille (kuten luottoriski, maksuvalmiusriski, markkinariski, korkoriski ja valuuttariski), omaisuusserien laatua (kansallisilla markkinoilla ja verrattuna käytettävissä oleviin kansainvälisiin standardeihin), sen liiketoimintamallin kestävyyttä pitkällä aikavälillä ja muita olennaisia tekijöitä;
- Pääomasijoituksen koko: Valvontaviranomainen pitää myönteisenä pääomasijoitusten koon rajoittamista, esimerkiksi enintään 2 prosenttiin pankin riskipainotetuista omaisuusseristä;
- Tämänhetkiset luottoriskinvaihtosopimusten hinnat: valvontaviranomainen pitää keskiarvoa vastaavaa tai sitä alemmaa hintaa indikaattorina matalasta riskiprofilista;
- Pankin tämänhetkinen luokitus ja sen luokitusnäkyvät: Valvontaviranomainen pitää luokitusta A tai sitä parempaa luokitusta sekä vakaita tai myönteisiä luokitusnäkyviä indikaattorina matalasta riskiprofilista.

Kun näitä indikaattoreita arvioidaan, on kiinnitettävä huomiota niiden pankkien tilanteeseen, joilla on tämänhetkisistä poikkeuksellisista olosuhteista johtuvia vaikeuksia mutta joita olisi pidetty perustaltaan terveinä ennen kriisiä, mikä näkyy esimerkiksi luottoriskinvaihtosopimusten hintojen ja osakehintojen kaltaisten markkinaindikaattoreiden kehityksessä.

*Taulukko 1***Pääomalajit**

Velka	Tier 2
	Määraaikaiset velkainstrumentit
Suurempi vaadittu tuotto ↓ Suurempi tappionsietokyky	Kestoltaan rajoittamattomat etuoikeusasemaltaan huonommat velkainstrumentit
	Kumulatiiviset etuoikeutetut osakkeet tai muut vastaavat instrumentit
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Tier 1
	Ei-kumulatiiviset etuoikeutetut osakkeet tai muut vastaavat instrumentit
	Muut ensiluokkaiset hybridit
	Rahastot / Kertyneet voittovarot
	Kantaosakkeet

⁽¹⁾ Ks. esim. 13. lokakuuta 2008 tehty komission päätös asiassa N 507/08 rahoitustukitoimenpiteistä Yhdistyneen kuningaskunnan pankkialalla, 11 kohta, 27. lokakuuta 2008 tehty komission päätös asiassa N 512/08 Saksan rahoituslaitoksille suunnatuista tukitoimenpiteistä, 12 kohta.

LIITE III

Tilapäiset yhteisön puitteet valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä

1. FINANSSIKRIISI, SEN VAIKUTUS REAALITALOUTEEN JA TILAPÄISTEN TOIMENPITEIDEN TARVE

1.1 *Finanssikriisi ja sen vaikutus reaalityönteeseen*

- (1) Euroopan komissio, jäljempänä 'komissio', antoi 26. marraskuuta 2008 tiedonannon "Euroopan talouden elvytys-suunnitelma", jäljempänä 'elvytys-suunnitelma', jonka tavoitteena on edistää Euroopan toipumista tämänhetkisestä finanssikriisistä. ⁽¹⁾ Elvytys-suunnitelma perustuu kahteen toisiaan tukevaan päätoimintalinjaan: lyhyen aikavälin toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on kysynnän lisääminen, työpaikkojen säilyttäminen ja luottamuksen palauttaminen, ja sellaisten "älykkäiden investointien" tukemiseen, joilla tähdätään kasvun vauhdittamiseen ja kestävään hyvinvointiin pitkällä aikavälillä. Elvytys-suunnitelmalla voimistetaan ja vauhditetaan uudistuksia, jotka ovat jo olleet meneillään Lissabonin strategian pohjalta.
- (2) Suurin haaste on sellaisten julkisen vallan tukitoimien välttäminen, jotka heikentäisivät pyrkimyksiä vähentää valtiontukia ja kohdentaa ne paremmin. Tietyissä olosuhteissa on kuitenkin tarpeen myöntää uusia, tilapäisiä valtiontukia.
- (3) EFTAn valvontaviranomaisen, jäljempänä 'valvontaviranomainen', näkemyksen mukaan on otettava käyttöön uusia aloitteita valtiontukisääntöjen soveltamiseksi tavalla, joka tarjoaa mahdollisimman suuren jouston kriisin hallinnassa siten, että tasavertaiset toimintaedellytykset säilyvät ja tarpeettomia kilpailunrajoituksia vältetään. Näissä suuntaviivoissa esitetään useita EFTA-valtioiden käytettävissä olevia tilapäisiä lisämahdollisuuksia valtiontuen myöntämiseen.
- (4) Finanssikriisi on vaikuttanut voimakkaasti pankkialaan ETA:ssa. Sen vaikutukset ovat olleet ennennäkemättömän laajoja Islannissa. Eurooppa-neuvosto on korostanut, että julkisen vallan tukitoimista on päätettävä kansallisella tasolla, mutta koordinoitusti ja yhteisön yhteisten periaatteiden pohjalta. ⁽²⁾ Komissio reagoi välittömästi. Se toteutti useita toimenpiteitä ja antoi muuon muassa tiedonannon valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin ⁽³⁾ ja teki useita päätöksiä, joilla annettiin lupa pelastamistuen myöntämiseen rahoituslaitoksille. Valvontaviranomainen on toteuttanut vastaavanlaisia toimenpiteitä ⁽⁴⁾.
- (5) Yksityisen sektorin investointien, kasvun ja työpaikkojen luomisen ennakoedellytyksenä on riittävän ja edullisen rahoituksen saaminen. EFTA-valtiot ovat antaneet merkittävää taloudellista tukea pankkialalla, ja niiden on käytettävä tästä saamaansa painoarvoa varmistaakseen, ettei tuki johda ainoastaan pankkien taloudellisen tilanteen paranemiseen ilman, että kokonaistaloudelle koituu minkäänlaista hyötyä. Rahoitusalan tuki olisikin kohdennettava hyvin tarkasti, jotta pankit voisivat jatkaa tavanomaista lainantotoimintaansa. Valvontaviranomainen ottaa tämän huomioon tarkastellessaan pankeille annettavia valtiontukia.
- (6) Rahoitusmarkkinoiden tilanne näyttäisi olevan kohentumassa, mutta kriisin vaikutus reaalityönteeseen tuntuu vasta nyt koko voimallaan. Hyvin vakava laskusuuntaus vaikuttaa koko talouselämään: kotitalouksiin, yrityksiin ja työpaikkoihin. Rahoitusmarkkinoiden kriisin seurauksena pankit välttävät aiempia vuosia enemmän riskejä ja tiukentavat luotonantoa. Kriisi voi johtaa lainojen säännöstelyyn, kysynnän vähenemiseen ja lopulta taantumaa.
- (7) Ongelmat voivat vaikuttaa heikkoihin yrityksiin, joilla ei ole vakavaraisuuspuskureita, mutta myös terveisiin yrityksiin, jotka joutuvat yhtäkkiä toteamaan, etteivät ne saa tarpeeksi tai ollenkaan luottoa. Tämä pätee erityisesti pieniin ja keskiin yrityksiin, nk. pk-yrityksiin, joiden on jo lähtökohtaisesti vaikeampi saada rahoitusta kuin isojen yritysten. Tilanne saattaa vaikuttaa monien terveenkin yritysten ja niiden työntekijöiden talouteen vakavasti lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, mutta kielteiset vaikutukset voivat myös olla pitkäaikaisempia, kun kaikki EEA:n investoinnit tulevaisuuteen – erityisesti kestäväan kasvuun ja muihin Lissabonin strategian tavoitteisiin – saattavat viivästyä tai ne saatetaan jopa hylätä kokonaan.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto Eurooppa-neuvostolle, KOM(2008) 800.

⁽²⁾ Ecofin-neuvoston päätelmät, 7. lokakuuta 2008.

⁽³⁾ EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8.

⁽⁴⁾ Ks. suuntaviivojen luvut valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin, rahoituslaitosten pääomapoljan vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaamisesta välttämättömään vähimmäismäärään ja suojaamista kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi, annettu 29. tammikuuta 2009.

1.2 Kansallisten tukitoimenpiteiden tiivis koordinointi ETA:n tasolla

- (8) EFTA-valtioille saattaa tässä taloudellisessa tilanteessa tulla houkutus toimia yksin ja aloittaa "valtiontukien kilpa-juoksu" yritystensä tukemiseksi. Kokemukset ovat osoittaneet, etteivät yksittäiset toimet voi olla tehokkaita ja ne saattavat vahingoittaa vakavasti sisämarkkinoiden toimintaa. Tukea myönnettäessä on taloudellisen tilanteen erityispiirteet huomioon ottaen erityisen tärkeää varmistaa, että ETA:n yrityksillä on tasavertaiset toimintaedellytykset ja välttää EFTA-valtioiden keskinäinen kilpailu valtiontuilla, sillä tämä olisi koko ETA:lle kestäväntöntä ja haitallista. Tasapaino varmistetaan kilpailupolitiikan avulla.

1.3 Tilapäiset valtiontukitoimenpiteet

- (9) Näissä suuntaviivoissa käsitellään tilapäisiä lisätoimenpiteitä, joilla on kaksi tavoitetta. Ensinnäkin pankkikriisiin liittyy poikkeuksellisia ja ohimeneviä rahoitusongelmia, joiden vuoksi on vapautettava pankkien lainanantoa yrityksille ja näin varmistettava, että rahoitusta saa jatkossakin. Pk-yritykset ovat erityisen tärkeitä koko ETA:n taloudelle. Niiden talouden kohentamisella on myönteisiä vaikutuksia myös suuriin yrityksiin ja tätä kautta yleiseen talouskasvuun ja pitkällä aikavälillä myös talouden nykyaikaistamiseen.
- (10) Toinen tavoite on yritysten rohkaiseminen investoimaan edelleen tulevaisuuteen, erityisesti kestäväan kasvuun perustuvaan talouteen. Jos ympäristöalalla aikaan saatu merkittävä kehitys pysähtyy tai jopa taantuu meneillään olevan kriisin myötä, seuraukset saattavat olla dramaattisia. Tämän vuoksi ympäristöhankkeisiin investoiville yrityksille olisi myönnettävä tilapäistä tukea (joka antaisi ETA:n teollisuudelle myös teknologista etua), ja näin kiireellinen ja tarpeellinen taloudellinen tuki voitaisiin yhdistää ETA:lle pitkällä aikavälillä muodostuvaan hyötyyn.
- (11) Näissä suuntaviivoissa muistutetaan ensin niistä monista julkisen tuen mahdollisuuksista, joita EFTA-valtioilla on käytettävissään jo nykyisten valtiontukisääntöjen nojalla. Tämän jälkeen esitetään ylimääräisiä valtiontukitoimenpiteitä, joita EFTA-valtiot voivat toteuttaa tilapäisesti eräiden yritysten rahoitusmahdollisuuksiin liittyvien tämänhetkisten ongelmien korjaamiseksi ja ympäristötavoitteisiin tähtäävien investointien edistämiseksi.
- (12) Valvontaviranomainen katsoo, että ehdotetut tukivälineet soveltuvat parhaiten kyseisten tavoitteiden saavuttamiseen.

2. YLEISET TALOUSPOLIITTISET TOIMENPITEET

- (13) Elvytysuunnitelma hyväksyttiin vastauksena tämänhetkisen taloudellisen tilanteen aiheuttamiin haasteisiin. Kriisin laajuuden vuoksi yhteisö tarvitsee koordinoitua lähestymistavan, joka on tarpeeksi mittava ja kunnianhimoinen palauttamaan kuluttajien ja yritysten luottamuksen. Sama koskee EFTA-valtioiden talouden elvyttämistä.

- (14) Elvytyspaketin strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

— virkistää kysyntää nopeasti ja vahvistaa kuluttajien luottamusta,

— vähentää taloudellisen laskusuhdanteen inhimillisiä kustannuksia ja sen vaikutuksia heikoimmassa asemassa oleviin. Kriisi on vaikuttanut tai vaikuttaa moniin työntekijöihin ja heidän perheisiinsä. On mahdollista toteuttaa toimia, joilla hillitään työpaikkojen vähentymistä ja tuetaan työpaikkansa menettäneiden nopeata paluuta työmarkkinoille sen sijaan, että he jäisivät pitkäaikaistyöttömiksi,

— auttaa Eurooppaa valmistautumaan siihen, että talouden kääntyessä jälleen kasvuun siitä päästään hyötymään. Tämä edellyttää sitä, että Euroopan talous on sopuoinnussa kilpailukyvyyn ja kestäväan kehityksen vaatimusten sekä tulevaisuuden tarpeiden kanssa, kuten Lissabonin strategiassa esitetään. Innovointia on siis tuettava, osaa- mistaloutta kehitettävä ja vähäpäästöiseen ja resurssiltaan tehokkaaseen talouteen siirtymistä vauhditettava.

- (15) Kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi EFTA-valtioilla on jo käytössään useita välineitä, joita ei katsota valtiontuiksi. Joillakin yrityksillä saattaa esimerkiksi olla vielä muita akuutimpia vaikeuksia saada rahoitusta, jolloin niiden kasvuun ja kaavailtujen investointien tekemiseen tarvittava rahoitus viivästyy tai jopa jää kokonaan toteutumatta. EFTA-valtiot voisivat tästä syystä hyväksyä useita yleisiä poliittisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on rahoitusongelmien väliaikainen helpottaminen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Toimenpiteitä sovellettaisiin kaikkiin yrityksiin EFTA-valtioiden alueella, eivätkä ne tämän vuoksi kuuluisi valtiontukisääntöjen piiriin. Esimerkiksi sosiaaliturvamaksujen ja muiden vastaavien kulujen, jopa verojen, maksumääräaikoja voitaisiin jatkaa tai työntekijöille suunnata erityisiä tukitoimenpiteitä. Jos tällaiset toimenpiteet ovat avoimia kaikille yrityksille, ne eivät periaatteessa ole valtiontukea.

- (16) EFTA-valtiot voivat myös antaa rahoitustukea suoraan kuluttajille esimerkiksi vanhojen tuotteiden romutukseen ja/tai ympäristöystävällisten tuotteiden ostamiseen. Jos tuki annetaan ilman tuotteen alkuperään liittyvää syrjintää, kyse ei ole valtiontuesta.
- (17) Lisäksi pk-yritysten – mutta myös suurten yritysten – tukemiseksi voidaan käyttää kaikki mahdolliset keinot yhteisön yleisistä ohjelmista, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä 1639/2006/EY⁽⁵⁾ perustettu kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelma (2007–2013) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä 1982/2006/EY⁽⁶⁾ perustettu Euroopan yhteisön seitsemäs tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelma (2007–2013).

3. VOIMASSA OLEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISET VALTIONTUKIMAHDOLLISUUDET

- (18) Valvontaviranomainen on viime vuosina nykyaikaistanut valtiontukisääntöjä merkittävästi kannustaakseen EFTA-valtioita kohdentamaan julkisen tuen aiempaa paremmin kestäviin investointeihin ja tukemaan näin Lissabonin strategiaa. Erityisesti on huomioitu pk-yritykset, jolle myönnettävän valtiontuen mahdollisuuksia on lisätty. Valtiontukisääntöjä on yksinkertaistettu ja virtaviivaistettu huomattavasti hiljattain annetulla yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella⁽⁷⁾ jonka nojalla EFTA-valtiot voivat nyt myöntää monenlaisia tukia siten, että hallinnollinen rasite on mahdollisimman vähäinen. Erityisen tärkeitä tässä taloudellisessa tilanteessa ovat seuraavassa esitettävät valtiontukisäädökset.
- (19) Vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen⁽⁸⁾ sellaisena kuin se on mukautettu ETA-sopimukseen, mukaan kolmen vuoden aikana annettu enintään 200 000 euron suuruisen tuki yhdelle yritykselle ei ole ETA-sopimuksessa tarkoitettua valtiontukea. Saman asetuksen mukaan myöskään enintään 1,5 miljoonan euron takaus ei ylitä vähämerkityksiselle tuelle asetettua enimmäismäärää eikä sen vuoksi ole valtiontukea. EFTA-valtiot voivat siis myöntää tällaisen takauksen laskematta vastaavaa avustusekvivalenttia ja ilman hallinnollista rasitetta.
- (20) Edellä mainittu yleinen ryhmäpoikkeusasetus on keskeinen osa valtiontukisääntöjä, sillä siinä yksinkertaistetaan tiettyihin tärkeisiin valtiontukitoimenpiteisiin sovellettavaa menettelyä ja tuetaan valtiontukien kohdentamista ETA:n ensisijaisiin tavoitteisiin. Kaikki aiemmin sovelletut sekä useita uusia aloja koskevat (innovaatio, ympäristö, suurten yritysten tutkimus- ja kehittämissuoritukset ja pk-yritysten riskipääomatoimenpiteet) ryhmäpoikkeukset on yhdistetty tähän yhteen säädökseen. EFTA-valtiot voivat myöntää tukea kaikissa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ilman valvontaviranomaiselle tehtävää ennakoilmoitusta. Menettelyn aikataulu riippuu sen vuoksi täysin EFTA-valtioista. Yleinen ryhmäpoikkeusasetus on erityisen tärkeä pk-yrityksille, sillä siinä vahvistetaan investointi- ja työllistämistukien erityissäännöt ainoastaan pk-yrityksiä varten. Kaikki siihen sisältyvät 26 toimenpidettä ovat toteutettavissa pk-yritysten hyväksi, jolloin EFTA-valtiot voivat olla pk-yritysten tukena eri kehitysvaiheissa esimerkiksi rahoitusmahdollisuuksien, tutkimuksen ja kehittämisen, innovaation, koulutuksen, työllistämisen ja ympäristötoimenpiteiden aloilla.
- (21) Valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen uusien suuntaviivojen⁽⁹⁾ mukaan EFTA-valtiot voivat myöntää valtiontukea muun muassa seuraaviin tarkoituksiin:
- Tuki yrityksille, jotka parantavat ympäristövaikutustaan yli yhteisön standardien tai ilman tällaisia normeja, voi olla pienille yrityksille enintään 70 prosenttia (ekoinnovaation alalla 80 prosenttia) ylimääräisistä investointikustannuksista. Jos tuki annetaan aidon tarjouskilpailumenettelyn perusteella, se voi olla jopa 100 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista, myös suurille yrityksille. Sallittuja ovat myös tuet ennakoivaan yhteisön normeihin mukautumiseen ja ympäristötutkimuksiin.
 - EFTA-valtiot voivat myöntää uusiutuvien energialähteiden ja lämmön ja sähkön yhteistuotannon aloilla toimintatukea kattamaan kaikki ylimääräiset tuotantokustannukset.
 - Jotta energiansäästöön ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen liittyvät ympäristötavoitteet saavutettaisiin, EFTA-valtiot voivat myöntää yrityksille tukea energiansäästöön, uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen ja yhteistuotantoon enintään 80 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista pienille yrityksille ja jopa 100 prosenttia ylimääräisistä investointikustannuksista, jos tuki myönnetään aidon tarjouskilpailumenettelyn perusteella.

⁽⁵⁾ EUVL L 310, 9.11.2006, s. 15.

⁽⁶⁾ EUVL L 412, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan mukaisesti 6 päivänä elokuuta 2008 annettu komission asetus (EY) N:o 800/2008 (yleinen ryhmäpoikkeusasetus, EUVL L 214, 9.8.2008, s. 3), sisällytetty ETA-sopimuksen XV liitteessä olevaan 1j kohtaan 7. marraskuuta tehdyllä ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 120/2008 (EUVL L 339, 18.12.2008, s. 111, ja ETA-täydennysosa N:o 79, 18.12.2008, s. 42), joka tuli voimaan 8. marraskuuta 2008.

⁽⁸⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12 päivänä joulukuuta 2007 annettu komission asetus (EY) N:o 1998/2006 (EUVL L 379, 28.12.2006, s. 5), sisällytetty ETA-sopimuksen XV liitteessä olevaan 1ea kohtaan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 29/2007 (EUVL L 209, 9.8.2007, s. 52, ja ETA-täydennysosa N:o 38, 9.8.2007, s. 34), joka tuli voimaan 28. huhtikuuta 2007.

⁽⁹⁾ Valtiontuen suuntaviivojen ajantasaistettu versio on saatavilla valvontaviranomaisen verkkosivuilla: http://www.efasurv.int/fieldsOfWork/fieldstateAid/state_aid_guidelines/.

- (22) Valvontaviranomainen antoi 7. helmikuuta 2007 uudet puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle. Puitteet sisältävät innovaatiota koskevia uusia säännöksiä, jotka on tarkoitettu erityisesti pk-yrityksille ja joilla pyritään kohdentamaan tuki selkeämmin työpaikkojen ja kasvun luomiseen Lissabonin strategian mukaisesti. EFTA-valtiot voivat myöntää valtiontukea muun muassa seuraaviin tarkoituksiin:
- tuki T&K-hankkeille, erityisesti perustutkimukseen (jopa 100 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista) ja teolliseen tutkimukseen (jopa 80 prosenttia pienille yrityksille),
 - enintään miljoonan euron suuruinen – tukialueilla jopa suurempi – tuki nuorille innovatiivisille yrityksille, tuki innovaatioklustereille sekä tuki innovaatiotoiminnan neuvontapalveluihin ja innovaatiotoimintaa tukeviin palveluihin,
 - tuki korkeasti koulutetun henkilöstön lainaamiseen, tuki teknisiin toteutettavuustutkimuksiin, tuki palvelualan prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan sekä tuki pk-yrityksille teollisoikeuksien kustannuksiin.
- (23) Myös koulutus on kilpailukyvyn kannalta keskeisessä asemassa. Siihen on elintärkeää investoida myös työttömyyden lisääntyessä, jotta saadaan uusia taitoja. Uuden yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla EFTA-valtiot voivat myöntää yrityksille yleis- tai erityiskoulutukseen tukea, joka on enintään 80 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.
- (24) Valvontaviranomainen antoi vuonna 2008 uudet suuntaviivat valtiontuesta takauksina, joissa määritellään, missä olosuhteissa valtion takauksia lainoihin ei pidetä valtiontukena. Suuntaviivojen mukaan takausta ei pidetä valtiontukena varsinkaan silloin, kun siitä maksetaan markkinahinta. Sen lisäksi, että uusissa suuntaviivoissa selvitetään edellytyksiä sen määrittämiseksi, onko kyseessä valtiontuki takauksena, niissä otetaan ensimmäisen kerran käyttöön erityinen pk-yritysten safe harbour -maksu, jonka ansiosta pk-yritysten rahoitusta voidaan tukea takauksien avulla aiempaa helpommin mutta turvallisesti.
- (25) Valvontaviranomainen antoi 25. lokakuuta 2006 uudet suuntaviivat valtiontuesta pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi. Niiden kohteena ovat innovatiiviset ja nopeasti kasvavat pk-yritykset, jotka ovat Lissabonin strategian kannalta keskeisiä. Valvontaviranomainen asetti safe harbour -sijoitusaralle 1,5 miljoonan euron enimmäismäärän pk-yritystä kohden, mikä on 50 prosenttia enemmän kuin aiemmin. Valvontaviranomainen hyväksyy tämän enimmäismäärän rajoissa periaatteessa sen, ettei rahoitusmarkkinoilta saada vaihtoehtoisia rahoitusta (eli toteaa, että markkinoilla on toimintapuitteita). Riskipääomalle myönnettävä valtiontuki on sisällytetty myös yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen.
- (26) EFTA-valtiot voivat tammikuusta 2007 sovellettujen alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen vuosille 2007–2013 mukaan myöntää epäedullisessa asemassa olevilla alueilla investointitukea uuden laitoksen perustamiseen, olemassa olevan laitoksen laajentamiseen tai olemassa olevan laitoksen tuotannon monipuolistamiseen uusiin tuotteisiin.
- (27) Alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa vuosille 2007–2013 otetaan myös käyttöön uusi tukimuoto yritysten perustamisen kannustamiseksi ja pienten yritysten varhaisvaiheen kehityksen tukemiseksi tukialueilla.
- (28) Voimassa olevien valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen suuntaviivojen mukaan EFTA-valtiot voivat antaa myös tukea yrityksille, jotka tarvitsevat julkista tukea. EFTA-valtiot voivat ilmoittaa tätä varten pk-yrityksiä koskevia pelastamis- ja/tai rakenneuudistustukiohjelmia.
4. 61 ARTIKLAN 3 KOHDAN B ALAKOHDAN SOVELTAMINEN
- 4.1 Yleisperiaatteet
- (29) ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan valvontaviranomainen voi pitää tukea soveltuvana ETA-sopimuksen toimintaan, jos se on tarkoitettu ”EFTA-valtion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen”. Tämä määräys vastaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan, jonka osalta Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että häiriön on koskettava kyseisen jäsenvaltion koko taloutta eikä ainoastaan jonkin sen alueen tai osan taloutta. Tällainen näkemys noudattaa lisäksi periaatetta, jonka mukaan poikkeusmääräystä, jollainen ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohda on, on tulkittava suppeasti ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Yhdistetyt asiat T-132/96 ja T-143/96, *Freistaat Sachsen ja Volkswagen AG. v. komissio*, Kok. 1999, s. II-3663,167 kohta.

- (30) Komissio on päätöksiä tehdessään soveltanut johdonmukaisesti tiukkaa tulkintaa. ⁽¹¹⁾ Myös valvontaviranomainen on soveltanut ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohtaa tiukasti ⁽¹²⁾.
- (31) Valvontaviranomainen katsoo, että maailmanlaajuinen kriisi edellyttää rahoitusjärjestelmän hätäavun lisäksi poliittisia poikkeustoimenpiteitä.
- (32) Kriisi vaikuttaa kaikkiin EFTA-valtioihin, joskin eri tavoin, ja toisiin enemmän kuin toisiin. On todennäköistä, että työttömyys lisääntyy, kysyntä vähenee ja julkisen talouden rahoitusasema heikkenee.
- (33) Valvontaviranomainen ottaa huomioon tämänhetkisen rahoituskriisin vakavuuden ja sen vaikutukset EFTA-valtioiden kokonaistalouteen ja katsoo, että tietynlaiset valtiontuet ovat perusteltuja ja ne voidaan vaikeuksien ratkaisemiseksi katsoa rajoitetun ajan soveltuviksi ETA-sopimuksen toimintaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.

4.2 Tuen rajattu yhteismarkkinoille soveltuva määrä

4.2.1 Voimassa olevat puitteet

- (34) Vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen ⁽¹³⁾ sellaisena kuin se on mukautettuna ETA-sopimukseen, 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tukitoimenpiteiden ei katsota täyttävän kaikkia ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan perusteita eikä niihin näin ollen sovelleta ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 2 artiklan mukaista ilmoitusvelvollisuutta, jos ne täyttävät tämän artiklan 2–5 kohdassa vahvistetut edellytykset.

Yhdelle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 200 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Yhdelle maantiekuljetusten alalla toimivalle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 100 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Tätä enimmäismäärää sovelletaan riippumatta vähämerkityksisen tuen muodosta ja tarkoituksesta sekä siitä, rahoitetaan EFTA-valtion myöntämä tuki kokonaan tai osittain yhteisön varoista. Tarkastelujakso määrittyy yrityksen kyseisessä EFTA-valtiossa soveltamien verovuosien perusteella.”

4.2.2 Uusi toimenpide

- (35) Finanssikriisi voi vaikuttaa rakenteellisesti heikkoihin yrityksiin, mutta myös yrityksiin, jotka joutuvat yhtäkkiä toteamaan, etteivät ne saa tarpeeksi tai ollenkaan luottoa. Kyseisten yritysten taloudellisen tilanteen kohentumisella on myönteisiä vaikutuksia koko ETA:n taloudelle.
- (36) Tässä taloudellisessa tilanteessa on tarpeen hyväksyä tilapäisesti rajoitettu määrä tukea, joka kuitenkin kuuluu ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska se ylittää vähämerkityksistä tukea koskevassa asetuksessa asetetun enimmäismäärän.
- (37) Valvontaviranomainen katsoo, että tällainen valtiontuki soveltuu ETA-sopimuksen toimintaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:
- a) Tuki ei saa olla suurempi kuin 500 000 euron raha-avustus yritystä kohti. Kaikkien käytettävien lukujen on oltava bruttomääriä, toisin sanoen ne on ilmoitettava ennen veroja tai muita maksuja. Jos tukea annetaan muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä on tuen bruttoavustusekvivalentti.
- b) Tuki myönnetään ohjelman muodossa.
- c) Tuki myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa ⁽¹⁴⁾ 1. heinäkuuta 2008. Sitä voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

⁽¹¹⁾ Asiassa 47/96, *Crédit Lyonnais*, tehty komission päätös 98/490/EY (EYVL L 221, 8.8.1998, s. 28), 10.1 kohta; asiassa 28/02, *Bankgesellschaft Berlin*, tehty komission päätös 2005/345/EY (EUVL L 116, 4.5.2005, s. 1), 153 kohta ja sitä seuraavat kohdat; ja asiassa C 50/06, *BAWAG*, tehty komission päätös 2008/263/EY (EUVL L 83, 26.3.2008, s. 7), 166 kohta. Ks. myös komission päätös asiassa NN 70/07, *Northern Rock* (EUVL C 43, 16.2.2008, s. 1), ja asiassa C 9/08, *SachsenLB*, 4. kesäkuuta 2008 tehty komission päätös, ei vielä julkaistu.

⁽¹²⁾ Valvontaviranomainen ei ole kertaakaan hyväksynyt tukitoimenpidettä ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella.

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 8.

⁽¹⁴⁾ Suurten yritysten osalta ks. vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseksi myönnettävää tukea koskevat suuntaviivat, 2.1 kohta. Pk-yritysten osalta ks. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen määritelmää koskeva 1 artiklan 7 kohta.

- d) Tuki ei ole vientitukea eikä tukea, jolla suositaan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella.
- e) Tuki myönnetään viimeistään 31. joulukuuta 2010.
- f) EFTA-valtion on saatava ennen tuen myöntämistä kyseiseltä yritykseltä kirjallisessa tai sähköisessä muodossa ilmoitus muista vähämerkityksisistä tuista ja tämän toimenpiteen mukaisista tuista, jotka on saatu kuluvan verovuoden aikana. Lisäksi EFTA-valtio tarkistaa, ettei yrityksen 1. tammikuuta 2008–31. joulukuuta 2010 saaman tuen kokonaismäärä ylitä 500 000 euron enimmäismäärää.
- g) Tukiohjelman ei sovelleta maataloustuotteiden alkutuotannon alalla toimiviin yrityksiin. Sitä sovelletaan maataloustuotteiden jalostamisen ja kaupan pitämisen aloilla ⁽¹⁵⁾ toimiviin yrityksiin paitsi silloin, kun tuen määrä on vahvistettu alkutuottajilta ostettujen tai kyseisten yritysten markkinoille tuomien tuotteiden hinnan tai määrän mukaan, tai silloin, kun tuen ehtona on se, että se siirretään osittain tai kokonaan alkutuottajille ⁽¹⁶⁾.

4.3 Takauksina myönnetty tuet

4.3.1 Voimassa olevat puitteet

- (38) Valtiontuesta takauksina annettujen suuntaviivojen tarkoituksena on antaa EFTA-valtioille yksityiskohtaisia ohjeita periaatteista, joita valvontaviranomainen aikoo käyttää tulkitessaan ETA-sopimuksen 61 ja 62 artiklaa ja soveltaessaan niitä valtiontakauksiin. Suuntaviivoissa määritellään erityisesti, millä edellytyksillä voidaan katsoa, ettei kyse ole valtiontuesta. Niissä ei esitetä soveltavuutta koskevia kriteerejä takausten arviointia varten.

4.3.2 Uusi toimenpide

- (39) Pyrittäessä parantamaan rahoitusmahdollisuuksia ja vähentämään pankkien tämänhetkistä halua kaihtaa riskinottoa tuetut lainatakaukset voivat olla tarkoituksenmukainen ja asianmukaisesti kohdennettu ratkaisu, jolla helpotetaan yritysten rahoitusmahdollisuuksia rajoitetun ajan.
- (40) Valvontaviranomainen katsoo, että tällainen valtiontuki soveltuu ETA-sopimuksen toimintaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, mikäli kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:
- a) EFTA-valtiot myöntävät pk-yrityksille enintään 25 prosentin alennuksen vuotuisesta preemiosta, joka maksetaan valtiontuesta takauksina annetuissa suuntaviivoissa vahvistetun safe harbour -järjestelmän mukaisesti myönnettyistä uusista takauksista ⁽¹⁷⁾.
- b) EFTA-valtiot myöntävät suurille yrityksille enintään 15 prosentin alennuksen uusien takausten vuotuisesta preemiosta, joka lasketaan mainitun safe harbour -järjestelmän mukaisesti.
- c) Kun takausjärjestelyyn sisältyvän tuen osuus lasketaan menetelmällä, jonka valvontaviranomainen on jo hyväksynyt ETA-sopimukseen sisällytetyn, valtiontukea koskevan asetuksen ⁽¹⁸⁾ nojalla tehdyn ilmoituksen perusteella, EFTA-valtiot voivat myös myöntää vastaavan enintään 25 prosentin alennuksen pk-yrityksen uusista takauksista maksamasta vuotuisesta preemiosta ja enintään 15 prosentin alennuksen suuren yrityksen vastaavasta preemiosta.

⁽¹⁵⁾ Sellaisina kuin ne on määritelty perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen alalla toimiviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1857/2006 2 artiklan 3 ja 4 kohdassa (EUVL L 358, 16.12.2006, s. 3).

⁽¹⁶⁾ Jotta ETA-sopimuksen 6163 artiklan valtiontukimääräyksiä sovellettaisiin, valtiontukea on pitänyt myöntää ETA-sopimuksen kattamien tuotteiden tuotannon alalla toimiville yrityksille. Sopimuksen 8 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavaa: "jollei toisin määrätä, tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan ainoastaan: a) tuotteisiin, joita tarkoitetaan harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän 25–97 ryhmässä, lukuun ottamatta pöytäkirjassa 2 lueteltuja tuotteita; b) pöytäkirjassa 3 täsmennettyihin tuotteisiin mainitussa pöytäkirjassa määrättyjen erityisjärjestelyjen mukaisesti." Maataloustuotteet, joita ei tarkoiteta harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän 25–97 ryhmässä tai joita ei täsmennetä pöytäkirjassa 3, eivät kuulu ETA-sopimuksen soveltamisalaan.

⁽¹⁷⁾ EFTA-valtiot voivat antaa sellaisille pk-yrityksille, joilla ei ole aiempia luottotietoja tai taseeseen perustuvaa luokitusta (esimerkiksi tietyt erillisyhtiöt tai aloittelevat yritykset), enintään 25 prosentin alennuksen safe harbour -maksusta, joka on suuntaviivoissa asetettu 3,8 prosentiksi.

⁽¹⁸⁾ Kuten yleinen ryhmäpoikkeusasetus tai perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta kansalliseen alueelliseen investointitukeen 24 päivänä lokakuuta 2006 annettu komission asetus (EY) N:o 1628/2006 (EUVL L 302, 1.11.2006, s. 29), sisällytetty ETA-sopimuksen XV liitteessä olevaan 1i kohtaan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 157/2006 (EUVL L 89, 29.3.2007, s. 33, ja ETA-täydennysosa N:o 15, 29.3.2007, s. 26), jos hyväksytyt menettelyt eksplisiittisesti koskevat kyseessä olevia takausmuotoja ja niihin liittyviä rahoitustoimia.

- d) Lainan enimmäismäärä ei ylitä tuensaajan palkkamenoja vuonna 2008 (mukaan luettuina sosiaaliturvamaksut sekä kustannukset sellaisesta henkilöstöstä, joka työskentelee yrityksen tiloissa mutta muodollisesti alihankkijan palkkaamana). Tammikuun 1. päivän 2008 jälkeen perustettujen yritysten lainan enimmäismäärä ei voi olla suurempi kuin ensimmäisten kahden toimintavuoden arvioidut palkkamenot.
- e) Takaukset myönnetään enintään 31. joulukuuta 2010 saakka.
- f) Takaus on enintään 90 prosenttia lainasta.
- g) Takaus voi koskea sekä investointeja että käyttöpääomaa varten otettuja lainoja.
- h) Takauksen premion alennusta sovelletaan enintään kahden vuoden ajan takauksen myöntämisestä.
- i) Tuki myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa⁽¹⁹⁾ 1. heinäkuuta 2008. Sitä voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

4.4 Korkotukina myönnetyt tuet

4.4.1 Voimassa olevat puitteet

- (41) Viite- ja diskonttokorkoja koskeissa suuntaviivoissa vahvistetaan menetelmä, jolla viitekorko lasketaan pankkien välisen 12 kuukauden antolainauskoron (IBOR) perusteella siten, että siihen lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali yrityksen luottokelpoisuudesta ja tarjotuista vakuuksista riippuen. Jos EFTA-valtiot soveltavat tätä menetelmää, korkoon ei katsota sisältyvän valtiontukea.

4.4.2 Uusi toimenpide

- (42) Yritykset voivat kohdata vaikeuksia hakiessaan rahoitusta vallitsevista markkinaolosuhteista. Sen vuoksi valvontaviranomainen hyväksyy julkisten tai yksityisten lainojen myöntämisen korolla, joka vastaa vähintään keskuspankin yliyön korkoa sekä preemiota, joka vastaa pankkien välisen yhden vuoden koron keskiarvon ja jaksolta 1. tammikuuta 2007–30. kesäkuuta 2008 saadun keskuspankin yliyön koron keskiarvon välistä erotusta. Tähän lisätään luottoriskin takuumaksu, joka vastaa viite- ja diskonttokorkoja koskeissa valvontaviranomaisen suuntaviivoissa tarkoitettua tuensaajan riskiprofiilia.

- (43) Tuen osuus, joka sisältyy kyseisen koron sekä viite- ja diskonttokorkoja koskeissa suuntaviivoissa määritellyn viitekoron väliseen erotukseen, katsotaan tilapäisesti ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaiseksi, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Menetelmää sovelletaan kaikkiin sopimuksiin, jotka tehdään viimeistään 31. joulukuuta 2010. Laina-aika voi olla mikä tahansa. Alennettua korkoa voidaan soveltaa ennen 31. joulukuuta 2012 maksettaviin korkoihin.⁽²⁰⁾ Tämän jälkeen lainoihin sovelletaan korkoa, joka on vähintään sama kuin viite- ja diskonttokorkoja koskeissa suuntaviivoissa määritelty korko.
- b) Tuki myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa⁽²¹⁾ 1. heinäkuuta 2008. Sitä voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.

4.5 Tuki vihreiden tuotteiden tuotantoon

4.5.1 Voimassa olevat puitteet

- (44) Viite- ja diskonttokorkoja koskeissa suuntaviivoissa vahvistetaan menetelmä, jolla viitekorko lasketaan pankkien välisen 12 kuukauden antolainauskoron (IBOR) perusteella siten, että siihen lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali yrityksen luottokelpoisuudesta ja tarjotuista vakuuksista riippuen. Jos EFTA-valtiot soveltavat tätä menetelmää, korkoon ei katsota sisältyvän valtiontukea.

⁽¹⁹⁾ Ks. alaviite 14.

⁽²⁰⁾ EFTA-valtioiden, jotka haluavat hyödyntää tätä mahdollisuutta, on julkaistava yliyön korot päivittäin verkossa ja toimitettava ne valvontaviranomaiselle.

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 14.

4.5.2 Uusi toimenpide

- (45) Yhä useammilla yrityksillä on finanssikriisin vuoksi vaikeuksia saada rahoitusta ympäristöystävällisten tuotteiden valmistukseen. Takauksina myönnetyt tuet eivät välttämättä riitä varmistamaan rahoitusta kalliille ympäristönsuojelun tason parantamiseen tähtääville hankkeille, joilla mukaudutaan tuleviin, vielä voimaan tulemattomiin normeihin jo ennakolta tai ylitetään ne.
- (46) Valvontaviranomainen katsoo, että finanssikriisistä huolimatta ympäristötavoitteiden on oltava edelleenkin ensisijaisia. Ympäristöystävällisten, myös energiatehokkaiden, tuotteiden tuotanto on ETA:n yhteisen edun mukaista, ja on tärkeää, ettei finanssikriisi estä tavoitteen toteutumista.
- (47) Ylimääräiset tuettujen lainojen muodossa toteutetut tukitoimenpiteet voisivat edistää "vihreiden tuotteiden" tuotantoa. Tuettu lainat voivat kuitenkin myös vääristää kilpailua vakavasti, ja ne olisi rajoitettava tiukasti tiettyihin tilanteisiin ja kohdennettuihin investointeihin.
- (48) Valvontaviranomainen katsoo, että EFTA-valtioilla olisi rajoitetun ajan oltava mahdollisuus myöntää tukea koronalennuksina.
- (49) Valvontaviranomainen katsoo, että investointilainan korkotuki soveltuu ETA-sopimuksen toimintaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jos se täyttää kaikki seuraavat edellytykset:
- a) Tuki koskee sellaisten hankkeiden rahoittamiseen tarkoitettua investointilainaa, joissa tuotetaan ympäristön suojelua merkittävästi edistäviä uusia tuotteita.
 - b) Tuki on tarpeen uuden hankkeen aloittamiseksi. Jos kyseessä on jo olemassa oleva hanke, tukea voidaan myöntää, jos se muuttuu uuden taloudellisen tilanteen vuoksi välttämättömäksi hankkeen jatkamisen kannalta.
 - c) Tukea myönnetään ainoastaan sellaisten tuotteiden valmistamista koskeville hankkeille, joiden avulla pyritään mukautumaan ajoissa tuleviin ympäristönsuojelun tasoa parantaviin yhteisön tuotestandardeihin⁽²²⁾ jotka eivät ole vielä voimassa, tai ylittämään ne.
 - d) Investoinnit tuotteisiin, jotka mukautetaan ennakoidusti tuleviin yhteisön ympäristöstandardeihin tai jotka ylittävät ne, aloitetaan viimeistään 31. joulukuuta 2010, ja tavoitteena on, että tuotteet saadaan markkinoille vähintään kaksi vuotta ennen standardin voimaantuloa.
 - e) Lainat voivat kattaa investoinnit aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen⁽²³⁾ lukuun ottamatta lainoja investointeihin, joiden osuus tuotantokapasiteetista on yli 3 prosenttia tuotemarkkinoilla⁽²⁴⁾ joiden todettavissa olevan kulutuksen keskimääräinen vuotuinen kasvu ETA-markkinoilla viiden edellisen vuoden aikana on alle ETA:n BKT:n keskimääräisen vuotuisen kasvun saman viiden vuoden jakson aikana.
 - f) Lainat myönnetään viimeistään 31. joulukuuta 2010.
 - g) Tuen laskemisen lähtökohtana olisi oltava tuensaajan erikseen määritelty korko, joka on laskettu suuntaviivojen 4.4.2 kohdassa esitetyn menetelmän mukaisesti. Kyseisen menetelmän perusteella yritys voi saada seuraavan koronalennuksen:
 - suuret yritykset 25 prosenttia,
 - pk-yritykset 50 prosenttia.
 - h) Korkotukea sovelletaan enintään kahden vuoden ajan lainan myöntämisestä.

⁽²²⁾ Tulevat yhteisön tuotestandardit tarkoittavat koko yhteisöön asetettavaa tiettyä ympäristönsuojelun tasoa, jota kaikkien EU:ssa myytävien tuotteiden on noudatettava ja joka on hyväksytty mutta ei vielä voimassa.

⁽²³⁾ Sellaisina kuin ne määritellään valtioneustasta ympäristönsuojelulle annettujen suuntaviivojen 70 kohdassa.

⁽²⁴⁾ Sellaisina kuin ne määritellään alueellista tukea koskevien suuntaviivojen 58 kohdassa.

- i) Koronalennusta voidaan soveltaa sekä valtion tai julkisten rahoituslaitosten että yksityisten rahoituslaitosten myöntämiin lainoihin. On varmistettava, ettei julkisia ja yksityisiä rahoituslaitoksia kohdella eri tavoin.
- j) Tuki myönnetään yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa ⁽²⁵⁾ 1. heinäkuuta 2008. Sitä voidaan myöntää yrityksille, jotka eivät olleet vaikeuksissa kyseisenä päivänä, mutta ovat joutuneet vaikeuksiin sen jälkeen maailmanlaajuisen finanssi- ja talouskriisin seurauksena.
- k) EFTA-valtiot varmistavat, ettei tukea siirretä suoraan tai välillisesti rahoitusyhteisöille.

4.6 Riskipääomatoimenpiteet

4.6.1 Voimassa olevat puitteet

- (50) Valtiontuesta pieniin ja keskiuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annetuissa suuntaviivoissa vahvistetaan edellytykset, joilla riskipääomasijoituksiin annetun valtiontuen voidaan katsoa soveltuvan ETA-sopimuksen toimintaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- (51) Valvontaviranomainen katsoo pieniin ja keskiuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annettua valtiontukea koskevien suuntaviivojen soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella, ettei ETA:n riskipääomamarkkinoiden toiminta yleisesti ottaen ole puutteellista. Se kuitenkin toteaa, että joidenkin sijoitusmuotojen osalta on tietyissä yrityksen elinkaaren vaiheissa markkina-aukkoja, jotka johtuvat siitä, etteivät riskipääoman kysyntä ja tarjonta täysin kohtaa. Tätä tilannetta voidaan yleisesti kuvata pääomakuiluksi.
- (52) Suuntaviivojen 4.3 kohdassa todetaan, että silloin kun kullekin kohteena olevalle pk-yritykselle myönnetään rahoitusta erinä, jotka ovat 12 kuukauden aikana enintään 1,5 miljoonaa euroa yritystä kohti, markkinoilla oletetaan tietyn edellytyksin olevan toimintapuutteita, eikä EFTA-valtioiden tarvitse osoittaa niitä.
- (53) Suuntaviivojen 5.1 kohdan a alakohdassa todetaan seuraavaa: "Valvontaviranomainen on tietoinen riskipääomamarkkinoiden jatkuvasta heilahtelusta ja pääomakuilun kehittymisestä sekä siitä, että markkinoiden toimintapuutteiden vaikutus yrityksiin riippuu yritysten koosta ja sen yrityksen kehitysvaiheesta ja toimialasta. Valvontaviranomainen on sen vuoksi valmis julistamaan sellaiset riskipääomatoimenpiteet ETA-sopimuksen toimintaan soveltuviksi, joissa ylitetään safe harbour -sijoituserille asetettu vuosittainen 1,5 miljoonan euron enimmäismäärä yritystä kohti, edellyttäen, että markkinoiden toimintapuutteesta esitetään tarvittavat todisteet."

4.6.2 Voimassa olevien sääntöjen tilapäinen muuttaminen

- (54) Rahoitusmarkkinoiden myllerryksellä on ollut kielteinen vaikutus varhaisessa kasvuvaiheessa olevien pk-yritysten riskipääomamarkkinoihin, sillä riskipääomaa on ollut vaikeammin saatavilla. Koska riskipääomakohteisiin koetaan liittyvän riskejä ja tuotto-odotusten pieneminen aiheuttaa epävarmuustekijöitä, investoijat pyrkivät nyt sijoittamaan turvallisempiin varallisuuseriin, joiden riskit ovat riskipääomainvestointeja helpommin arvioitavissa. Lisäksi näiden investointien epälikvidiys karkottaa sijoittajia. Nykyisistä markkinaolosuhteista johtuva likviditeetin rajallisuus on selvästi leventänyt pk-yritysten pääomakuilua. Tämän vuoksi on aiheellista korottaa riskipääomaa koskevaa safe harbour -enimmäismäärää tilapäisesti, jotta pääomakuilua voidaan kaventaa, sekä supistaa yksityisten sijoittajien vähimmäisrahoitusosuus tilapäisesti 30 prosenttiin myös toimenpiteissä, joiden kohteena ovat pk-yritykset muilla kuin tukialueilla.
- (55) Tämän vuoksi ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla muutetaan 31. joulukuuta 2010 asti tilapäisesti tietyjä valtiontuesta pieniin ja keskiuuriin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten edistämiseksi annettujen suuntaviivojen mukaisia rajoja seuraavasti:
- a) Suuntaviivojen 4.3.1 kohdan mukaiset enimmäisrahoituserät korotetaan 1,5 miljoonasta eurosta 2,5 miljoonaan euroon kohteena olevaa pk-yritystä kohden kullakin 12 kuukauden jaksolla.
- b) Suuntaviivojen 4.3.4 kohdan mukainen yksityisten sijoittajien vähimmäisrahoitusosuus on 30 prosenttia sekä tukialueilla että niiden ulkopuolella.
- c) Suuntaviivojen mukaisia muita edellytyksiä sovelletaan edelleen.

⁽²⁵⁾ Ks. alaviite 14.

d) Tätä suuntaviivojen väliaikaista muutosta ei sovelleta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin riskipääomatoimenpiteisiin.

e) EFTA-valtiot voivat muuttaa hyväksytyjä ohjelmia suuntaviivoihin tehtyjen tilapäisten muutosten mukaisesti.

4.7 Tuen kasautuminen

(56) Näiden suuntaviivojen mukaisesti vahvistettuja tuen enimmäismääriä sovelletaan riippumatta siitä, rahoitetaanko hankkeeseen myönnettävä tuki kokonaan valtion varoista vai rahoitetaanko se osittain yhteisön varoista.

(57) Näiden suuntaviivojen mukaiset tilapäiset tukitoimenpiteet eivät saa kasautua samoja tukikelpoisia kustannuksia kattavan vähämerkityksistä tukea koskevan, asetuksen soveltamisalaan kuuluvan tuen kanssa. Jos yritys on saanut vähämerkityksistä tukea jo ennen näiden tilapäisten puitteiden voimaantuloa, suuntaviivojen 4.2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden osana saadun tuen ja vähämerkityksisen tuen yhteenlaskettu määrä jaksolta 1. tammikuuta 2008–31. joulukuuta 2010 ei saa olla yli 500 000 euroa. Tammikuun 1. päivän 2008 jälkeen saatu vähämerkityksinen tuki vähennetään niiden soveltuvien tukien määrästä, jotka voidaan myöntää samaan tarkoitukseen 4.3, 4.4, 4.5 tai 4.6 kohdan mukaan.

(58) Tilapäiset tukitoimenpiteet voidaan yhdistää muihin soveltuviin tukiin tai muihin yhteisön rahoitusmuotoihin edellyttäen, että asianomaisissa suuntaviivoissa tai ryhmäpoikkeusasetuksissa mainittuja tuen enimmäisintensiteettejä noudatetaan.

5. YKSINKERTAISTAMISTOIMENPITEET

5.1 Lyhytaikaiset vientiluottovakuutukset

(59) Lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskevissa suuntaviivoissa määrätään, että markkinariskejä ei voida kattaa EFTA-valtioiden tukemalla vientiluottovakuutuksella. Markkinariskeillä tarkoitetaan suuntaviivojen liitteessä lueteltuihin maihin sijoittautuneisiin julkisiin ja yksityisiin velallisiin liittyviä kaupallisia ja poliittisia riskejä, joiden enimmäisriskikausi on alle kaksi vuotta. EU:n jäsenvaltioihin ja EFTA-valtioihin sekä kuuteen muuhun OECD-maahan asettautuneisiin velallisiin liittyvät riskit katsotaan markkinariskeiksi.

(60) Valvontaviranomainen katsoo, että meneillään olevan finanssikriisin seurauksena kaikissa EFTA-valtioissa ei ole vakuutus- tai jälleenvakuutuskapasiteetin puutetta, mutta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tietyissä maissa ei väliaikaisesti ole mahdollisuuksia kattaa markkinariskejä.

(61) Edellä mainittujen suuntaviivojen 4 kohdan 9–13 alakohdassa todetaan seuraavaa:

”Tällaisissa olosuhteissa julkinen tai julkisesti tuettu vientiluottovakuutusentaja, joka vakuuttaa muita kuin markkinariskejä valtion lukuun tai valtion takaamana, voi vakuuttaa nämä tilapäisesti muihin kuin markkinariskeihin kuuluvat riskit. Vakuutusentajan on sopeutettava perimänsä vakuutusmaksut mahdollisimman lähelle yksityisten vientiluottovakuutusentajien vastaavasta riskistä perimiä maksuja.

EFTA-valtion, joka aikoo käyttää poikkeuslauseketta, on viipymättä ilmoitettava suunnittelemaansa päätöksestä EFTAn valvontaviranomaiselle. Ilmoitukseen on liitettävä markkinakatsaus, joka osoittaa, että yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta ei ole saatavissa kyseiset riskit kattavaa vakuutusta. Toimitettaviin todisteisiin on sisällyttävä kahden suuren ja tunnetun kansainvälisesti toimivan yksityisen vientiluottovakuutuspalvelujen tarjoajan ja yhden kansallisen luottovakuutuspalvelujen tarjoajan lausunnot, joiden mukaan poikkeuslausekkeen soveltaminen voidaan todeta perustelluksi. Vaihtoehtoisesti näyttö siitä, että riskin kattaminen ei ole mahdollista yksityisillä vakuutusmarkkinoilla, voidaan osoittaa markkinakatsauksella, jonka on laatinut valvontaviranomaisen luotettavana ja puolueettomana pitämä riippumaton konsultti. Ilmoituksessa on lisäksi oltava kuvaus ehdoista, joita julkinen tai julkisesti tuettu vientiluottovakuutusentaja aikoo soveltaa näihin riskeihin.

Valvontaviranomainen tutkii kahden kuukauden kuluessa kyseisen ilmoituksen vastaanottamisesta, onko poikkeuslausekkeen soveltaminen edellä esitettyjen ehtojen ja ETA-sopimuksen määräysten mukaista.

Jos valvontaviranomainen katsoo, että poikkeuslausekkeen käytölle asetetut ehdot täyttyvät, sen myönteinen päätös on voimassa kaksi vuotta päätöksen tekopäivästä sillä edellytyksellä, että poikkeuslausekkeen käyttöön oikeuttavat markkinaolosuhteet eivät muutu kyseisen ajanjakson aikana.

Lisäksi valvontaviranomainen voi EFTA-valtioita asiasta kuultuaan muuttaa poikkeuslausekkeen soveltamisehtoja, ja se voi myös tehdä päätöksen poikkeuslausekkeen soveltamisen lopettamisesta tai sen korvaamisesta muulla asianmukaisella järjestelmällä.”

- (62) Nämä säännökset, joita sovelletaan suuriin yrityksiin ja pk-yrityksiin, ovat nykyiseen taloudelliseen tilanteeseen soveltuva väline, jos EFTA-valtiot katsovat, että yksityisillä vakuutusmarkkinoilla ei voida kattaa tiettyjä markkinariskejä ja/tai tiettyjä riskisuojan ostajia.
- (63) Jotta EFTA-valtioiden menettelyä voitaisiin nopeuttaa, EFTA-valtiot voivat valvontaviranomaisen mukaan osoittaa markkinoiden puutteen 31. joulukuuta 2010 asti esittämällä riittävät todisteet siitä, ettei yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta saa vakuutussuojaa. Poikkeuslausekkeen käyttö katsotaan joka tapauksessa perustelluksi, jos
- suuri ja tunnettu kansainvälisillä markkinoilla toimiva yksityinen vientiluottovakuutusenantaja ja kansallinen luottovakuutusenantaja esittävät todisteet vakuutussuojan puutteesta, tai
 - vähintään neljä vakiintunutta viejää EFTA-valtiossa esittää todisteet siitä, että vakuutusenantajat kieltäytyvät tarjoamasta vakuutussuojaa tietyille toimille.
- (64) Valvontaviranomainen varmistaa läheisessä yhteistyössä asianomaisten EFTA-valtioiden kanssa, että poikkeuslausekkeen soveltamista koskevat päätökset tehdään nopeasti.

5.2 Menettelyjen yksinkertaistaminen

- (65) Näissä suuntaviivoissa tarkoitettujen valtiontukitoimenpiteiden on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomainen on sitoutunut suuntaviivoissa esitettyjen merkittävien toimenpiteiden lisäksi varmistamaan, että vallitsevan kriisin helpottamiseksi suuntaviivojen mukaisesti toteutettavat tukitoimet hyväksytään nopeasti, jos asianomaiset EFTA-valtiot toimivat läheisessä yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa ja toimittavat kattavat tiedot.
- (66) Tällä sitoumuksella täydennetään käynnissä olevaa menettelyä, jonka osana komissio on parhaillaan valmistelemassa useita parannuksia yleisiin valtiontukimenettelyihinsä, jotta päätöksenteko läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa nopeutuisi ja tehostuisi. Yksinkertaistamispakettiin pitäisi yhdistää komission ja jäsenvaltioiden yhteiset sitoumukset, joilla menettelyjä tehdään sujuvammiksi ja paremmin ennustettavissa oleviksi kaikissa valtiontuen tutkinnan vaiheissa, ja selvät tapaukset voidaan hyväksyä nopeammin.

6. SEURANTA JA RAPORTOINTI

- (67) Valvonta- ja tuomioistuinsovimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 27 artiklassa mainituista täytäntöönpanosäännöksistä 14 päivänä heinäkuuta 2004 tehdyssä päätöksessä 195/04/KOL edellytetään, että EFTA-valtiot toimittavat valvontaviranomaiselle vuosittain kertomukset.
- (68) EFTA-valtioiden on toimitettava valvontaviranomaiselle 31. heinäkuuta 2009 mennessä luettelot suuntaviivojen mukaisesti käyttöön otetuista tukiohjelmista.
- (69) EFTA-valtioiden on varmistettava, että suuntaviivoissa tarkoitetun tuen myöntämisestä pidetään yksityiskohtaista kirjanpitoa. Kyseiseen kirjanpitoon on sisällyttävä kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, että tarvittavia edellytyksiä on noudatettu, ja se on säilytettävä kymmenen vuotta ja toimitettava pyydettyä valvontaviranomaiselle. Erityisesti EFTA-valtioiden on hankittava tiedot sen osoittamiseksi, etteivät 4.2, 4.3, 4.4 ja 4.5 kohdassa tarkoitetun tuen saajat olleet 1. heinäkuuta 2008 vaikeuksissa olevia yrityksiä.
- (70) Lisäksi EFTA-valtioiden olisi toimitettava 31. lokakuuta 2009 mennessä valvontaviranomaiselle kertomus toimenpiteistä, jotka on otettu käyttöön suuntaviivojen perusteella. Kertomuksen olisi erityisesti sisällyttävä tiedot, joista käy ilmi, että valvontaviranomaisen on tarpeen jatkaa suuntaviivoissa tarkoitettuja toimenpiteitä myös 31. joulukuuta 2009 jälkeen. Siihen olisi myös sisällytettävä toimitettava yksityiskohtaiset tiedot ympäristöeduista, joita tuetuilla lainoilla on saatu aikaan. EFTA-valtioiden on toimitettava kunakin vuonna 31. lokakuuta mennessä kyseiset tiedot myös mahdollisista tulevista vuosista, joiden aikana suuntaviivojen sovelletaan.
- (71) Valvontaviranomainen voi pyytää lisätietoja myönnetystä tuesta tarkistaakseen, onko tukitoimenpiteen hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatettu.

7. LOPPUSÄÄNNÖKSET

- (72) Valvontaviranomainen soveltaa näitä suuntaviivoja siitä päivästä, jona ne hyväksytään. Suuntaviivojen perusteena ovat pankkikriisiin liittyvät poikkeukselliset ja ohimenevät rahoitusvaikeudet, ja niiden soveltaminen päättyy 31. joulukuuta 2010. Valvontaviranomainen voi muuttaa niitä EFTA-valtioita kuultuaan ennen kyseistä päivää tärkeiden kilpailupoliittisten tai taloudellisten syiden vuoksi. Tarvittaessa valvontaviranomainen voi myös selvittää suhtautumistaan erityiskysymyksiin.
- (73) Valvontaviranomainen soveltaa suuntaviivoja kaikkiin ilmoitettuihin riskipääomatoimenpiteisiin, joista sen on tehtävä päätös sen jälkeen kun suuntaviivat on hyväksytty, vaikka kyseisistä toimenpiteistä olisi ilmoitettu jo ennen suuntaviivojen hyväksymistä.
- (74) Valtiontuen sääntöjenvastaisuuden arvioinnissa sovellettavista säännöistä annettujen valtiontuen suuntaviivojen mukaisesti valvontaviranomainen soveltaa tukeen, josta ei ole ilmoitettu,
- a) näitä suuntaviivoja, jos tuki myönnettiin niiden hyväksymisen jälkeen,
- b) muissa tapauksissa tuen myöntämishetkellä sovellettuja suuntaviivoja.
- (75) Valvontaviranomainen varmistaa läheisessä yhteistyössä kyseisten EFTA-valtioiden kanssa, että päätökset tehdään nopeasti sen jälkeen, kun täydellinen ilmoitus tässä asiakirjassa tarkoitetuista toimenpiteistä on tehty. EFTA-valtioiden olisi mahdollisimman aikaisin ja kattavasti ilmoitettava valvontaviranomaiselle aikeistaan ottaa tällaiset toimenpiteet käyttöön ja esitettävä niihin liittyvät suunnitelmat.
- (76) Valvontaviranomainen muistuttaa, että kaikki menettelyn parannukset riippuvat täysin selkeiden ja täydellisten ilmoitusten tekemisestä.
-

TILAUSHINNAT 2011 (ilman ALV:a, sisältää normaalit lähetyskulut)

Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	1 100 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, paperipainos, vuosittainen DVD	22 EU:n virallista kieltä	1 200 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, L-sarja, vain paperipainos	22 EU:n virallista kieltä	770 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, L- ja C-sarjat, kuukausittainen (kumulatiivinen) DVD	22 EU:n virallista kieltä	400 euroa/vuosi
Virallisen lehden täydennysosa (S-sarja), tarjouskilpailut ja julkiset hankinnat, DVD, ilmestyy kerran viikossa	Monikielinen: 23 EU:n virallista kieltä	300 euroa/vuosi
Euroopan unionin virallinen lehti, C-sarja – kilpailut	Kilpailua koskevilla kielillä	50 euroa/vuosi

Euroopan unionin virallisilla kielillä ilmestyvästä *Euroopan unionin virallisesta lehdestä* on tilattavissa 22 eri kieliversiota. Tilaus käsittää L-sarjan (Lainsäädäntö) ja C-sarjan (Tiedonannot ja ilmoitukset).

Jokainen kieliversio tilataan erikseen.

Virallisessa lehdessä L 156 18. kesäkuuta 2005 julkaistun neuvoston asetuksen (EY) N:o 920/2005 mukaan velvollisuus laatia kaikki säädökset iirin kielellä ja julkaista ne tällä kielellä ei väliaikaisesti sido Euroopan unionin toimielimiä, joten iirin kielellä julkaistavat viralliset lehdet ovat myynnissä erikseen.

Virallisen lehden täydennysosan (S-sarja – tarjouskilpailut ja julkiset hankinnat) tilaukseen sisältyvät kaikki 23 virallista kieliversiota yhdellä monikielisellä DVD-levyllä.

Euroopan unionin virallisen lehden tilaajat voivat pyynnöstä saada virallisen lehden liitteitä. Tilaajille ilmoitetaan liitteiden ilmestymisestä *Euroopan unionin viralliseen lehteen* sisältyvässä kohdassa ”Huomautus lukijalle”.

Myynti ja tilaukset

Maksulliset julkaisut, kuten *Euroopan unionin virallinen lehti*, ovat tilattavissa jälleenmyyjiltämme. Luettelo jälleenmyyjistä löytyy seuraavasta internet-osoitteesta:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_fi.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) on suora ja maksuton portti Euroopan unionin lainsäädäntöön. Sivustolla voi tarkastella *Euroopan unionin virallista lehteä* ja siellä ovat nähtävillä myös sopimukset, lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja lainsäädännön valmisteluasiakirjat.

Lisätietoja Euroopan unionista löytyy osoitteesta: <http://europa.eu>

